

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”These guys they made me through it”

En kvalitativ studie om livskraften hos ungdomar i Kiberas slum

Socionomprogrammet

C-uppsats

Författare: Moa Irekvist

Handledare: Björn Andersson

ABSTRACT

Titel: ”These guys they made me through it” – en kvalitativ studie om livskraften hos ungdomar i Kiberas slum

Författare: Moa Irekvist

Nyckelord: Slum, Kibera, livskraft, motivation, ungdomar

Syftet med denna uppsats var att påvisa den livskraft som unga människor i Kiberas slum har. Vidare var syftet att visa på vad ungdomarna hoppas att denna livskraft ska leda fram dem till. Studien ville även lyfta fram vad det har funnits för milstolpar och hinder på vägen dit de är idag samt vilken typ av kompetens de besitter.

Uppsatsen baserades på en kvalitativ metod. Empiri samlades in i Kibera under en femveckorsperiod. Studien var till största del grundad på nio intervjuer som varade mellan 30 och 60 minuter. Empiri samlades även in genom de observationer jag gjorde under min tid i Kibera.

Resultatet visade att ungdomarna i studien har ett starkt hopp om framtiden och att känslan av att livet har ett egenvärde driver deras motivation. Tre andra faktorer som verkade tydligt motiverande var: skola/utbildning, sociala relationer samt jobb/pengar. Framtiden och tanken om livets egenvärde var faktorer som var överordnade dessa och som ständigt fanns med i beräkningen. Faktorerna samverkade med varandra samt med andra underordnade drivkrafter.

Analysen skedde utifrån begreppet resilience, Maslows behovshierarki, motivationsarbetets positiva människosyn samt Antonovskys KASAM-begrepp. Analysen visade att det som ungdomarna tycker är viktigt i livet är sådana faktorer som kan öka en människas resilience. Utifrån Maslow kunde vi se att ungdomarna var dag måste kämpa för att tillfredsställa sina grundläggande behov – när de lyckas med detta strävar de efter behovet av självkänsla. Ungdomarna visade sig ha, enligt Antonovskys KASAM-begrepp, en hög meningsfullhet. Sammantaget hade de en hög känsla av sammanhang vilket förbättrar deras förutsättningar till god hälsa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ABSTRACT	1
FÖRORD	4
1. INLEDNING	5
1.1. Syfte och frågeställningar	5
1.2. Uppsatsens struktur	6
2. BAKGRUND	7
2.1. Problembeskrivning	8
2.2. Tidigare forskning	8
3. TEORETISK REFERENSRAM	11
3.1. Resilience	11
3.1.1. Social support	11
3.1.2. Tron på sig själv	11
3.1.3. Hopp	12
3.2. Abraham Maslows behovshierarki	12
3.3. Aaron Antonovskys KASAM-begrepp	13
3.4. Motivationsarbetets positiva människosyn	13
3.5. Centrala begrepp	14
4. METOD OCH MATERIALVAL	15
4.1. Ansats	15
4.2. Metodval	15
4.3. Intervjuer	15
4.3.1. Urval	15
4.3.2. Intervjuernas genomförande	16
4.3.3. Transkribering	17
4.4. Observationer	17
4.5. Litteratursökning	18
4.6. Reliabilitet och validitet	18
4.7. Etiska riktlinjer	19
4.8. Analysmetod	19
4.9. Metoddiskussion	20
5. RESULTAT OCH ANALYS	21
5.1. Persongalleri:	21
Sara, 14 år	21
Emanuel, 18 år	21
Isabelle, 19 år	21

Christopher, 20 år	21
Kennedy, 24 år	21
Sofia, 25 år	21
Simon, 25 år	21
William, 27 år	22
David, 29 år	22
5.2. Vad ser ungdomar i Kibera för motiverande faktorer i sina liv?	22
5.2.1. Människor i omgivningen motiverar	22
5.2.2. Framtiden som motiverande faktor	24
5.2.3. Att få motivation genom att se livets egenvärde	25
5.2.4. Analys	26
5.3. Vad har dessa ungdomar för kompetens?	27
5.3.1. Social kompetens	27
5.3.2. Att se sig som aktör i sitt eget liv	29
5.3.3. Fysisk och estetisk kompetens	30
5.3.4. Analys	31
5.4. Milstolpar och hinder på vägen	31
5.4.1. Negativa livsupplevelser och hinder som format mig till den jag är idag	31
5.4.2. Positiva livsupplevelser som format mig till den jag är idag	34
5.4.3. Analys	36
5.5. Ungdomarnas egna reflektioner om drömmar och drivkraft	37
5.5.1. Stora drömmar och drömmen om att få hjälpa andra	37
5.5.2. Tron på framtiden	38
5.5.3. Tankar om ungdomars motivation i Kibera	38
5.5.4. Analys	39
6. ANALYS	40
6.1. Slutsatser	43
7. DISKUSSION	44
7.1. Förslag till vidare forskning	45
8. SLUTREFLEKTION	46
9. REFERENSER	47
Bilaga 1 - Intervjuguide	49
Bilaga 2 – Tidslinje	50

FÖRORD

Jag vill ge ett stort tack till alla ni som har deltagit i min undersökning. Om ni inte hade släppt in mig i era tankar och funderingar hade det inte blivit någon uppsats!

Jag vill ge ett särskilt tack till Joseph, som har underlättat min tid i Kibera avsevärt. Inte nog med att du har hjälpt mig med informanter, du har även tillåtit mig bli en del i din vardag och på så sätt gett mig en djupare förståelse av människor och sammanhang i Kibera. Tack för alla tankar om livet.

Sist vill jag även tacka min handledare, Björn Andersson, för all hjälp. Tack för att du har varit förstående och tillmötesgående samtidigt som du har gett många praktiska råd och delat med dig av din erfarenhet!

1. INLEDNING

Jag befinner mig vid ekvatorn och det är gassande sol. Jag går omkring bland lerhus, smala gränder och forna bäckar där vattnet har bytts ut mot drivor av sopor. Doften i området präglas av påsar med avföring som ligger utkastade överallt. Utanför husen hänger tvätt som blir smutsig i vinden. Här och var ligger en mager hund som ser på mig med trötta ögon. Omkring mig springer barn i trasiga skoluniformer, de ler stort och försöker prata med mig. Jag går tillsammans med en kille som bor här, Joseph, han berättar om sitt liv och sin uppfattning om slummen. Vid en gränd pekar han in bland husen och säger någonting i stil med: "Detta är Kiberas farligaste område, att gå in här skulle vara att utmana ödet till och med för mig.". För mig var det bara en gränd bland gränder, för Joseph en gräns mellan liv och död.

Under denna rundvandring slås jag så starkt av en komplexitet. Den värld där Joseph bor är så vida skild från min egen. Det är en värld som jag tror att jag aldrig kommer att kunna förstå. Samtidigt är Joseph på så många sätt precis som jag. Han har drömmar och förväntningar om framtiden. Han funderar över världen och meningen med sig själv och det omkring honom. Han har en stark drivkraft och vilja. Nog att han är ett barn av sin tid och kontext men han är samtidigt en människa bland människor, inte enbart en sluminvånare.

Detta var min första kontakt med Kibera. Det var hösten 2010 och jag hade rest till Kenya. Via ett forum på internet hade jag innan avresan kommit i kontakt med en svensk kvinna som arbetade med gatubarn i Nairobi. Jag träffade även hennes mamma som arbetade med att starta upp skolor i ett av Nairobis slumområden: Kibera. Via dessa två kvinnor blev jag introducerad för Joseph, en kille i den övre tjugoårsåldern, som själv var född och uppvuxen i slummen.

Här började mitt intresse för Kibera att växa. Jag fick upp minnesbilder i huvudet av tidningsurklipp och tv-nyheter i Sverige där man pratar om "afrikanska slumbarn". Jag tänkte på hur vi matas med bilder av hungriga barn med uppsvällda magar, fattigdom och elände. Vi tillåts se en värld utan glädje och resurser, en värld som skulle förfalla utan västvärldens räddande hand. Jag hade plötsligt fått se en glimt av vad som kunde finnas bakom hungern och kriget. Att det faktiskt är människor som själva har kapacitet och inneboende resurser. Jag ville veta mer om dessa unga människor. Jag ville veta hur man hittar viljan och orken.

Insikten att svensk media uppvisar en ensidig bild av den afrikanska slummen gav mig inte enbart ett intresse, den gav mig även en ilska. Jag kände att medias bild ökar distansen mellan människor. Jag ville förstå. Jag ville ges en möjlighet att se någonting mer verkligt och komplext. Ur den viljan föddes denna uppsats. Jag är medveten om att min förförståelse och mitt intresse för ämnet ger en vinklad syn på verkligheten. Mitt mål med uppsatsen är emellertid inte att visa på en generell bild av hur gemene sluminvånare ser på sig själv och sitt liv, utan att påvisa en delvis annorlunda bild som visar drivkraft, motivation och livskraft hos ungdomar i Kibera.

1.1. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att belysa den livskraft som finns hos unga människor som växer upp i det kenyanska slumområdet Kibera. Med livskraft menas i denna uppsats motivation och hopp till att skapa sig ett meningsfullt liv. Livskraften belyses genom att se vilka faktorer som agerar drivande och motiverande för ungdomarna.

Vidare har syftet varit att visa på hur denna livskraft har kommit till uttryck och vilken typ av kompetens ungdomarna besitter. Här blir det även intressant att belysa om det finns specifika situationer eller perioder i ungdomarnas liv som har föranlett detta resultat. Har de känt att det har funnits några specifika möjligheter eller hinder?

Med utgångspunkt i syftet har fyra frågeställningar brutits ned:

- Vad ser ungdomar som bor i Kibera för motiverande faktorer i sina liv?
- Vad består dessa unga människors kompetens i?
- Hur har processen fram till idag sett ut? Vad har de upplevt för milstolpar och vad har det funnits för möjligheter och hinder på vägen?
- Hur reflekterar dessa människor om sina egen drivkraft?

1.2. Uppsatsens struktur

Kapitel 1. Detta kapitel har försökt ge en förklaring till uppsatsens ämne samt förklarat studiens syfte och frågeställning.

Kapitel 2. Jag kommer i kapitel två att ge en bakgrund till Kibera genom att förklara begreppet slum samt Kiberas historia och nutida situation. I uppsatsen bakgrund kommer jag även ge en problembeskrivning och tidigare forskning i ämnet.

Kapitel 3. I kapitlet tre beskrivs den teoretiska referensram som uppsatsen har. Här har jag valt att utgå ifrån begreppen resilience, motivationsarbetets positiva människosyn, Aaron Antonovskys KASAM-begrepp samt Abraham Maslows behovshierarki. Dessa begrepp kommer att förklaras var och ett för sig.

Kapitel 4. Här redogörs för valet av metod, metodinsamling, uppsatsens genomförande, samt reliabilitet och validitet.

Kapitel 5. Här redogörs för det resultat som jag har fått fram. Detta kapitel är uppdelat i fyra olika delar: ”Vad ser ungdomar i Kibera för motiverande faktorer i sina liv?”, ”Vad har dessa ungdomar för kompetens?”, ”Milstolpar och hinder på vägen” samt ”Ungdomarnas egna reflektioner om drömmar och drivkraft”. I anslutning till varje tema kommer en kortare analys.

Kapitel 6. I detta kapitel kommer jag framhålla en analys. Här ser jag de delanalyser som framkommit under kapitel fem och ser samtliga tillsammans i ljuset av de fyra teorier som beskrivits i kapitel tre. Analysen avslutas med några slutsatser.

Kapitel 7. I detta kapitel kommer en diskussion hållas. I diskussionen reflekterar jag över det resultat jag har fått fram. Detta kommer att ske utifrån min egen uppfattning samt i ljuset av tidigare forskning. Diskussionskapitlet avslutas även med förslag till vidare forskning.

Kapitel 8. Här kopplas resultat, analys och diskussion samman i en kort slutreflektion.

2. BAKGRUND

Oscar Lewis är en författare som tidigt skrev om slum. En av hans böcker är ”*A study of slum culture*” från 1968. I ”*A study of slum culture*” beskriver Lewis fattigdom som en egen kultur: en fattigdomskultur. Lewis själv använder begreppet ”The culture of poverty” (Lewis, 1968, s. 4). Han skriver att fattigdomskulturen oftast uppstår som ett resultat av ett politiskt system som inte fungerar eller som för snabbt byts ut mot ett annat. Som exempel ger han länderna i Afrika där processen från kolonialismen fortfarande var pågående då boken skrevs. Bäst går det att undersöka fattigdomskulturen i slummen (Lewis, 1968).

Lewis skriver att fattigdomskulturen även kan uppstå som lokala lösningar på problem som de offentliga organisationerna inte lyckas lösa. Orsaken är exempelvis att systemen är uppbyggda på strukturer som inte är tillgängliga för den fattiga befolkningen. Enligt Lewis är detta oftast i samhällen med en profitbaserad produktion, hög arbetslöshet, låga löner, få politiska, sociala och ekonomiska organisationer för låginkomsttagare, ett mångtydigt system och en dominerande klass där rikedom och sparande ses som mycket viktigt. Vidare skriver han att: ”the culture of poverty is both an adaptation and a reaction of the poor to their marginal position in a class-stratified, highly individuated, capitalistic society” (Lewis, 1968, s.5).

Fattigdomskulturen har, enligt Lewis (1968), egen logik och struktur och har förts fram genom generationer. Vidare skriver han att kulturen snabbt överförs från förälder till barn och att ett sexårigt barn från slummen redan har fått till sig tillräckligt mycket av sin subkultur för att ha kompetens nog att klara sig i sin miljö, även om det inte är psykiskt moget för det (Lewis, 1968).

Den kanske mest uppmärksammade boken i nutid om slum är Mike Davis bok ”*Slum: världens storstäder*”, från 2007, eller som originaltiteln lyder: ”*Planet of slums*”. Davis beskriver slummens utveckling från 1950-talet och har urbaniseringen och dess konsekvenser som utgångspunkt. Att exempelvis Mexico City år 1950 hade 2,9 miljoner invånare och år 2004 hade 22,1 miljoner invånare har svårt att gå obemärkt förbi (Davis, 2007, s. 13). Dock, påvisar han, är det svårt att veta vad som egentligen ska räknas som slum och att betydelsen har ändrats genom åren. Han nämner rapporten ”*The Challenge of Slums*” från 2003 som behåller en klassisk definition av slum men tar bort de hånande ord som har används tidigare: ”kännetecknas av trängsel, dåliga eller informella bostäder, bristande försörjning med tillfredställande vatten och avlopp samt otrygg besittning” (Davis, 2007, s. 33).

Davis skriver att det varje år flyttar 70 miljoner människor från landsbygden till staden, någonting som gör att städernas stadsplanerare inte hinner med och resultatet blir en lavinartad ökning av städernas slumområden. I ”*Slum – världens storstäder*” ser vi tabeller som visar på att 99,4 % av stadsbefolkningen i Etiopien lever i slum, i Tanzania är siffran 92,1 (Davis, 2007, sid. 34). År 2007, då Davis skrev ”*Slum – världens storstäder*”, bodde sammanlagt en miljard människor i slum. Han menar på att hälften av tredje världens befolkningsökning kommer att ske i informella bostäder och att världens slumbefolkning förmodligen kommer uppgå till två miljarder mellan 2030 och 2040 (Davis, 2007).

Davis skriver även att det är många som lyckas göra profit på fattigdomen och att förändringsarbetet därför inte sker i den takt som det borde. Han ger som exempel Nairobi där 57 % av bostäderna i slummen ägs av politiker och statstjänstemän som kan tjäna in hela den summa de betalat för en bostad på några månaders uthyrning (Davis, 2007, s. 102).

Ungefär en femtedel av Nairobis yta består av slum. På denna yta trängs hälften av stadens invånare. Detta betyder att staden inhyser ungefär 2,5 miljoner sluminvånare. Kibera, som ligger i Nairobis utkant, är det största slumområdet. Det är även Afrikas nästa största (Davis, 2007, s. 37). På grund av informella bosättningar är det osäkert hur många invånare som bor här, siffrorna varierar mellan 600 000 och en miljon invånare (Sida 2012; BBC, 2005; Davis, 2007, s. 102). Vilken siffra man än väljer att förlita sig på kan vi vara ense om att det är mycket människor på en liten yta.

Kiberas historia började, enligt BBC (2005), 1920 under det brittiska kolonialstyret, då soldater tilläts bosätta sig där utan något egentligt juridiskt godkännande. År efter år började allt fler söka sig till Kibera i hopp om att livet skulle bli tryggare och bättre men istället ökade misären, och på den vägen är vi än idag (BBC, 2005). På grund av en snabb befolkningsökning, som beror på bostads- och arbetsbrist, har arbetet med sanitet, skolor och infrastruktur inte hunnit med. Som exempel på detta är det enbart 20 % av invånarna som har elektricitet. Fram tills nyligen hade området ingen vattenförsörjning. Idag finns det dock vattentankar där det säljs vatten, men till ett pris många inte har råd med. Den mångsidiga problematik gällande exempelvis sanitet, kriminalitet och sjukdom som redan existerar växer sig allt större (Sida, 2012). En talesman för Umande Trust, en organisation som arbetar med sanitet i Kibera, uppskattar att det finns ungefär 1000 fungerande toaletter i hela Kibera, vilket skulle innebära omkring 600 personer för varje toalett (Sida, 2012).

2.1. Problembeskrivning

Genom det som beskrivs ovan kan vi förstå att livet som sluminvånare är hårt. En databassökning med sökorden slum eller Kibera ger texter som ger läsaren samma bild av verkligheten. Många av oss skulle förmodligen tycka synd om de människor som tvingas leva under sådana förhållanden. Några skulle kanske känna skam eller skuld över att det finns så mycket mer som vi skulle kunna göra.

Den andra sidan av verkligheten är en sida som det sällan skrivs om. Den sidan handlar om de människor som faktiskt bor i slummen. Om vi bortser från de strukturella problem som finns, så finner vi människor som tänker, känner och drömmer. Det är inte det perspektiv som forskning kring slum fokuserar på. Det är inte heller den bild som media förmedlar till oss. I Jenny Ingridsdotters bok *”Det är skillnad på folk och folk”* (Ingridsdotter, 2010) kan vi läsa om hur svensken genom media matas med bilden av svältande afrikanska barn, att det är den hjälplösa afrikanen som media framställer för oss. Hon visar på den problematiska bilden som media ger av verkligheten (Ingridsdotter, 2010).

För att få en ökad förståelse för människor och för att minska distansen mellan oss behöver vi även ha möjlighet att se bakom dessa faktorer. På grund av detta är ämnet för denna uppsats ett inifrånperspektiv av människor som bor i Afrikas slum.

2.2. Tidigare forskning

Jag kommer här att redogöra för vad det finns för tidigare forskning kring mitt ämne. Som tidigare nämnt, samt som kan utläsas ovan, är forskning kring slum mer fokuserad på strukturella aspekter och negativa utsagor istället för att visa på de styrkor som människor i slummen kan utveckla. Den forskning som jag redovisar kommer därför istället beröra vad ungdomar i slummen utvecklar för kompetens och vad det är som får dem att kämpa. Jag har även valt att ta med två studier som berör ungdomar som inte bor i slum, men som lever under andra svåra förutsättningar, eftersom de belyser hur barn och unga klarar sig bra i livet trots svåra förutsättningar.

En studie jag anser vara intressant är Petr Matous och Kazumasa Ozawas artikel ”*Measuring social capital in a Philippine slum*” (2010). Matous och Ozawa (2010) skriver att socialt kapital är en förutsättning för sluminvånarens överlevnad. Vidare skriver de att många sluminvånare kan tillfredsställa sina grundläggande mänskliga behov endast med hjälp av dessa informella kontakter. Det som de behöver använda sitt sociala kapital till, exempelvis att få dricksvatten, är sådant som för oss i mer utvecklade länder tacklas av officiella institutioner. Samtidigt så finns det typer av socialt kapital som är värdefullt i våra länder som inte är användbara i slummen, exempelvis att känna någon som kan laga en dator. I sin studie hänvisar de till Bourdieu och skriver att socialt kapital är ”what we draw on when we get others, whether acquaintances, friends, or kin, to help us solve problems, seize opportunities, and accomplish other aims that matter to us” (Matous & Ozawa, 2010, s. 135).

Melenie S. Percys artikel ”*Feeling loved, having friends to count on, and taking care of myself: Minority children living in poverty describes what is "special to them"*” (2007) berör inte ämnen slum, men det är tydligt kopplat till vad som är viktigt i utsatta barns liv. Percy (2007) skriver att även om fattigdom är en högrisksituation för hälsa och utveckling för barn så är det inte alla barn som växer upp i fattigdom under lång tid som får konsekvenser av sina erfarenheter. Hon menar att om ett barn eller ungdom har det som de anser är viktigt för dem, nära sig och tillgängligt, kan de klara sig bättre (Percy, 2007).

Det som visade sig vara viktigast för ungdomarna i Percys (2007) forskning var människor. På första plats kom familjen, oftast mamman. Ungdomarnas förklaring till detta val var att de visste att familjen älskade dem samt fanns där och skulle fixa för dem. Det som kom på andra plats i studien var vänner. Vännernas roll beskrevs som att bidra med en grupp som ungdomen fick tillhöra. Vänner var även viktiga för att ha någon att lita på och att ha någon som fanns där för dem. På tredje plats i studien beskrev ungdomarna att de själva var viktiga. Med detta menade ungdomarna att det var viktigt för dem att veta att de kunde ta hand om sig själva och göra egna beslut över sina liv. Det var även viktigt att acceptera att ens liv var ens eget ansvar (Percy, 2007).

Genom Sonja Grovers artikel ”*Advocacy by children as a causal factor in promoting resilience*” (2005) ser vi att begreppet advocacy och resilience är viktiga när vi pratar om möjligheten för unga människor som växer upp under svåra förhållanden att klara sig bra i livet utan för mycket komplikationer. Grover menar att barn oftast ses som några som relaterar till de vuxnas värld, istället för att ses som representanter för sina egna liv. Dock menar Grover på att unga som får ta ansvar och vara delaktiga i planering och beslut gällande deras egna liv och framtid utvecklar en bättre anpassningsförmåga. Resilience är nära besläktat med denna anpassningsförmåga. Detta begrepp kommer jag att återkomma till i uppsatsens teoretiska referensram (Grover, 2005).

Om vi nu styr vår blick mot den afrikanska slummen kan vi se Netsayi Noris Mudege och Eliya M. Zulus artikel ”*In their own words: assessment of satisfaction with residential location among migrants in Nairobi slums.*” (2010). Titeln beskriver väl vad studien handlar om. Mudege och Zulu har gjort en intervjustudie med invånare över 15 år i olika slumområden i Nairobi. Studien lyfter fram orsaker som gör att människor känner sig tillfredsställda med att bo i slummen och andra orsaker som gör att människor vill flytta. I deras studie ser vi att många sluminvånare inte ser någon möjlighet till att deras liv ska bli bättre och menar på att de inte skulle uppmuntra någon att komma att bo i slummen om det inte var deras sista utväg. Informanter sa att slummen inte var en plats för människor (Mudege & Zulu, 2010).

Mudege och Zulus studie (2010) visar också att ungdomar mellan 15 och 19 år som går i skolan är mer tillfredsställda med sina liv än den övriga befolkningen. Skolan var en orsak att inte behöva flytta ifrån slummen. Vidare skriver Mudege och Zulu (2010) att människor i olika ålder har olika faktorer som fungerar tillfredställande; för yngre människor agerar skolan som det mest tillfredställande. De faktorer som agerar tillfredställande visade sig även skilja mellan män och kvinnor. Kvinnor hade större ambitioner om att flytta till en annan del av staden. Det finns dock ett antal faktorer som agerar tillfredsställande över kön och ålder, dessa är bra toaletter, bra bostadsförhållanden och bra skolor (Mudege & Zulu, 2010).

Även Federica Misturelli och Claire Heffernans studie ”*The language of poverty: an exploration of the narratives of the poor*” (2011) berör samma ämne, men specificerar sig på Kibera. Det är en narrativ studie av 101 sluminvånare. Misturelli och Heffernan skriver att sluminvånarna själva känner att orsakerna till deras fattigdom ligger utanför deras egen kontroll, att de inte har möjlighet att påverka sin egen situation. I ett fåtal fall fanns faktorer som alkoholism med som en bidragande orsak, men oftast ansågs orsaken ligga på en strukturell nivå.

Respondenterna i Misturellis och Heffernans studie (2011) hade låga förhoppningar om framtiden även om de hade önsknings om ett bättre liv. Drömmarna rörde ofta deras levnadsförhållanden: att flytta ifrån Kibera eller att äga sin egen mark. Det som de flesta ansåg ligga i vägen för drömmuppfyllelse var brist på pengar, jobb och utbildning. De flesta såg utbildning som någonting väldigt central (Misturelli, 2011).

Den studie jag har läst som ligger närmast min egen är Natalie D. Eggums, Julie Sallqvist och Nancy Eisenbergs artikel ”*Then it will be good: Negative life events and resilience in Ugandan Youth*” (2011). De skriver att en människa under sitt liv utsätts för olika stressorer, stressorer som varierar beroende på var man kommer ifrån och hur gammal man är. De menade att unga i Uganda oftare var med om stressorer utanför sin egen kontroll, exempelvis att en förälder dör, än vad vi i västvärlden gör. Ungdomar i väst är oftare var med om kontrollerbara stressorer. Vidare skriver de att stressorer utanför ens egen kontroll ofta leder till flera andra stressorer, så som fattigdom, brist på mat, vatten och utbildning. Det har visat sig att dessa typer av stressorer kan leda till både inåtvända och utåtriktade bekymmer (Eggum et al. 2011).

När de ugandiska ungdomarna i Eggums et al. (2011) forskning skulle beskriva den värsta situationen i sina liv skrev de döden av, eller separationen från, en förälder. Den situation som var med näst flest gånger var att inte kunna gå till skolan. Andra saker var sjukdom och att inte få sina grundläggande behov tillfredsställda. De flesta av ungdomarna hade samma metoder för vad de gjorde när de ville må bättre. De allra flesta gjorde en aktivitet eller utförde någonting kopplat till religiositet eller andlighet (Eggum et al. 2011).

Skola var överrepresenterat när ungdomarna skulle beskriva vad det var som ingav dem hopp. 33 % svarade skola. På andra plats kom religiositet, 14 %, och på tredje plats andra människor, 12 %. Med andra människor menade ungdomarna vänner, lärare och föräldrar. Ungdomarna i studien visade sig ha gott hopp om framtiden, då 89 % trodde att deras resterande liv skulle bli bra (Eggum et al. 2011).

3. TEORETISK REFERENSRAM

3.1. Resilience

Det finns ingen exakt förklaring till vad som menas med resilience men den forskning som jag läst lutar åt samma håll. Resilience kan förklaras som en dynamisk process där en människa lär sig att hantera svåra motgångar eller trauman i livet (Eggum et al. 2011). De olika skyddande faktorerna för resilience beskrivs olika i olika forskning men har stora likheter. På grund av detta kommer jag att redogöra för några av dem. Jag har delat upp resilience i tre olika delar för att de ska bli lättare att förstå.

3.1.1. Social support

Masten och Sapienza (2011) skriver att den viktigaste faktorn för att öka resilience är positiva band till en omhändertagande vuxen. Eggum et al. (2011) visar på att social support ökar tron på sitt eget värde vilket i sin tur leder till en bättre anpassning. Speciellt social support från familjen har visat sig positivt genom att motverka antisocialt beteende. Även Grothberg (2001) skriver att föräldrar har en viktig del i att hjälpa sina barn att utveckla resilience. Hon skriver att föräldrar eller andra omsorgspersoner har lättare för att hjälpa barnen med detta om det är minskad risk omkring dem att tappa kontrollen (Grothberg, 2011).

Grothberg (2001) delar upp resilience i tre delar: "I have", "I am" och "I can". De två sistnämnda faller in under nästkommande kategori, tron på sig själv, medan "I have" handlar om social support. Det handlar om en känsla att veta att man har:

- "People around me I trust and who love me, no matter what.
- People who set limits for me so I know when to stop before there is danger or trouble.
- People who show me how to do things right by the way they do things.
- People who want me to learn to do things on my own.
- People who help me when I am sick, in danger or need to learn." (Grothberg, 2011, s. 76).

3.1.2. Tron på sig själv

Tron på sig själv och sitt eget värde är en annan faktor som kommer upp i flera artiklar om resilience.

Andra delen av Grothbergs (2001) faktorer kallar hon "I am", vilket handlar om att veta att man är följande:

- "A person people can like and love.
- Glad to do nice things for others and show my concern.
- Respectful of myself and others.
- Willing to be responsible for what I do.
- Sure things will be all right." (Grothberg, 2011, s. 76-77).

Grothbergs (2001) sista kategori av faktorer kallar hon "I can", vilket handlar om att veta att man kan följande:

- "Talk to others about things that frighten me or bother me.
- Find ways to solve problems that I face.
- Control myself when I feel like doing something not right or dangerous.
- Figure out when it is a good time to talk to someone or to take action.
- Find someone to help me when I need to." (Grothberg, 2011, s. 77).

Eggum et al.(2011) skriver att viss forskning tyder på att unga som utsätts för stressorer och har högre tro på sitt eget värde använder andra, mer användbara, copingstrategier än vad de med lägre tro på sitt självvärde.

3.1.3. Hopp

Hopp var en annan av de skyddande faktorerna i Eggums et al.(2011) forskning. Med hopp menar de en process då man tänker på ett mål och har en motivation för att nå detta mål.

Även Masten och Sapienza (2011) skriver att motivation till att nå sina mål, hopp och tron på att livet har en mening är faktorer som stärker en människas resilience.

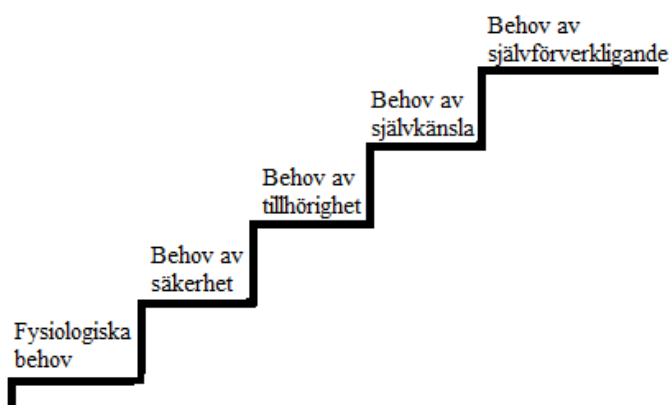
3.2. Abraham Maslows behovshierarki

1954 utvecklade Abraham Maslow en behovshierarki. Rouse (2004) visar på att denna behovshierarki innefattar fem mål som en människa strävar efter i livet. Han menar på att en människa måste uppfylla ett mål i taget, för att kunna börja sträva efter nästkommande mål, dock kan de olika nivåerna till viss del flyta in i varandra. Enligt teorin skall dessa behov agera som motiverande faktorer för människor att utvecklas. Dock kan de allra flesta människor inte nå upp till det sista steget (Rouse, 2004).

Nedan beskriver jag de olika behoven som vi finner i Maslows behovshierarki:

- Fysiologiska behov: mat, vatten och sömn
- Behov av säkerhet: skydd i form av exempelvis bostad samt skydd från fara
- Behov av tillhörighet: vara en del av en grupp samt att vara älskad och att älska
- Behov av självkänsla: vara trygg i att gilla sig själv, sina möjligheter och sin karaktär
- Behov av självförverkligande: känsla av att kunna uppfylla sin potential (Rouse, 2004).

Maslows hierarki kan illustreras som följande:

Maslow själv beskrev inte dessa behov i någon trappa, detta är någonting som gjorts i efterhand. Dock är behoven detsamma (Tamm, 2002). Jag har valt att visa behoven i denna trappliknande form för att vara så tydlig som möjligt. Vi ser då att vi börjar på det nedersta trappsteget för att ta oss upp.

Denna behovshierarki kan delas upp i två kategorier. De tre lägsta behoven kallar Maslow för bristbehov (Tamm, 2002). Dessa bristbehov hindrar en människa från sin utveckling och låser

fast henne i de lägre behoven. De två översta stegen kallas utvecklingsbehov (*ibid.*). Om en människa inte lyckas tillfredsställa sina bristbehov kan resultatet bli psykisk ohälsa (*ibid.*).

3.3. Aaron Antonovskys KASAM-begrepp

Antonovsky utgår från ett salutogent förhållningssätt och har skapat termen KASAM – känslan av sammanhang, för att visa på vad det är som främjar en god hälsa. KASAM består av tre komponenter: hanterbarhet, begriplighet och meningsfullhet. Dessa tre samverkar med varandra och är viktiga för att en människa ska må bra (Antonovsky, 2005, s. 42-63).

Antonovsky (2005) beskriver begriplighet som att människan: ”... upplever inre och yttre stimuli som förnuftsmässigt gripbara, som information som är ordnad, sammanhängande, strukturerad och tydlig” (Antonovsky, 2005, s. 44). Han skriver även att det väsentliga inte är vad personen i fråga egentligen är med om, utan om denne lyckas få världen att kännas begriplig (Antonovsky, 2005, s. 42-46).

Hanterbarhet förklaras med att människan: ”... upplever att det står resurser till ens förfogande, med hjälp av vilka man kan möta de krav som ställs av de stimuli som man bombarderas av” (Antonovsky, 2005, s. 45). Med dessa resurser menas exempelvis ens sociala kontaktnät. Med hög hanterbarhet känner man sig inte som ett offer (Antonovsky, 2005, s. 42-46).

Antonovsky (2005) skriver att meningsfullhet är den viktigaste faktorn. Meningsfullhet ger dels motivation i livet och dels hjälp för att öka hanterbarheten och begripligheten. Antonovsky beskriver meningsfullhet som: ”Områden i livet som var viktiga för dem, som de var mycket engagerade i, som hade betydelse för dem i uttryckets känslomässiga och inte enbart kognitiva mening, i vilken utsträckning man känner att livet har en känslomässig innebörd, att åtminstone en del av de problem och krav som livet ställer en inför är värda att investera energi i” (Antonovsky, 2005, s. 47). Med detta menar Antonovsky att man ser mening i de påfrestningar som man är med om och gör det bästa för att komma igenom det samt att man har saker i sitt liv som man ser som viktiga (Antonovsky, 2005, s. 42-63).

Antonovsky menar på att olika människor har olika saker i livet som är meningsfulla, men att det finns ett antal teman som inte går att förbi från: känslor, relationer, huvudsaklig sysselsättning och existentiella teman (Antonovsky, 2005, s. 42-63).

3.4. Motivationsarbetets positiva människosyn

Revstedt (2002) skriver att människor genom historien har sett människan som ond eller god. Med motivationsarbetets positiva människosyn ser man människan som god i sin natur och att det onda hon gör beror på miljöfaktorer (Revstedt, 2002). Denna människosyn grundar sig på fyra utgångspunkter:

- Människan är konstruktiv – syftar på att människan vill vara god mot sig själv och mot andra. Hon söker således det bästa i sin situation för att inte skada vare sig, sig själv eller sin omgivning.
- Människan är social - hon vill leva sitt liv tillsammans med andra. Det finns vissa få människor som hon vill ha en djupare kontakt med, medan flera på ett ytligare plan. Man menar på att hennes grundläggande känslomässiga behov tillfredsställs genom andra människor.
- Människan är målinriktad - människan önskar ett mål i sin tillvaro. Detta mål gäller livet som helhet och inte vardagen. Olika människor strävar efter olika mål.

- Människan är aktiv- människan är skapande av sin natur. Man menar på att människan formar sitt eget liv och sitt öde och på så sätt gillar förändring och utveckling (*ibid.*).

Revstedt (2002) menar att dessa fyra faktorer gemensamt bildar människans motivation. Denna motivation leder till en strävan att leva ett så meningsfullt liv som möjligt, här i räknas att ta ansvar för sig själv och att ta tillvara på sina möjligheter (Revstedt, 2002).

3.5. Centrala begrepp

I detta kapitel har ett antal teorier och begrepp förklarats. Dessa begrepp finns med för att täcka olika tolkningsmöjligheter i uppsatsens analys.

Resilience beskriver olika förutsättningar en ungdom har för att hantera de svåra erfarenheter denna har varit med om. Dessa erfarenheter beskrivs som stressorer. De egenskaper som blivit belysta genom resiliencebegreppet kan sedan tolkas utifrån olika teorier. Genom Maslows behovshierarki fokuserar man på de biologiska behov som en människa drivs av medan Antonovskys KASAM-begrepp fokuserar på begreppen meningsfullhet, hanterbarhet och begriplighet som betydande faktorer för en människas välmående.

Motivationsarbetets positiva människosyn antar ett antal grundläggande egenskaper hos människan som tillsammans och var för sig är drivkrafter för en människa att skapa sig ett meningsfullt liv.

4. METOD OCH MATERIALVAL

4.1. Ansats

Då uppsatsens syfte är förståelse är det lämpligt att välja en kvalitativ metod. I den kvalitativa forskningen ligger intresset i att förstå intervjupersonernas livsvärld (Kavle & Brinkmann, 2011, kap. 2). Inom den kvalitativa metoden har jag valt en fenomenologisk inriktning. Jag har således så långt som möjligt försökt att se bortom min förförståelse, även om denna aldrig kan förbises helt (Thomassen, 2007, s. 36-37).

För att så långt som möjligt förstå mina informanter har jag valt en induktiv ansats där jag inte har utgått från någon hypotes eller teori. Istället har jag utifrån mina frågeställningar försökt vara öppen med vad informanterna har att berätta om (Larsson, 2005).

4.2. Metodval

Empirin till denna uppsats består i huvudsak av intervjuer. Dock har jag dragit nytta av att jag har befunnit mig i den miljö där mina informanter lever för att få en djupare förståelse av vardagsliv, tankar och socialt samspel. Att använda både intervjuer och observationer ger mig möjlighet att vidga mitt perspektiv genom att dels höra informanternas självreflektion och dels se hur de faktiskt agerar (Larsson, 2005). En annan fördel med att kombinera intervju och observation är att på ett enklare sätt behålla sin forskarposition. Under en etnografisk undersökning blir det lätt för den som undersöker att bli en del av fältet. Eftersom jag är i samma ålderskategori som mina informanter har det varit enkelt för mig att till viss del känna igen mig i mina informanter. Det finns en risk för identifikation: att ”go native”. Detta innebär att det blir det svårt att se undersökningsfältet med andra ögon än de som bor där (Bryman, 2011, s. 363). Genom att pendla mellan att observera och delta har det blivit lättare att upprätthålla distans.

4.3. Intervjuer

Jag har utgått ifrån en semistrukturerad intervjumetod. Bryman (2002) skriver att en semistrukturerad intervju är lämpligt för att få informanterna att prata fritt men samtidigt hålla sig till specifika teman (Bryman, 2011, kap. 17). Genom att ge intervjupersonerna öppna och vida frågor har svaren kunnat bli långa och berättande.

Bortsett från min intervjuguide har jag under intervjuerna använt mig av en tidslinje som jag har introducerat i början av varje intervju. Detta har jag valt att göra på grund av flera orsaker. Dels var tanken att informanterna skulle ha någonting konkret att utgå ifrån och på så sätt få ett bättre perspektiv över sitt liv. Tanken var även att det skulle underlätta att få med samtliga delar av informanternas liv. Det var även min avsikt att genom att göra informanterna aktiva göra det enklare att bygga en relation där ungdomarna har öppnat upp sig snabbt.

Tidslinjen finns i bilaga 2.

4.3.1. Urval

Informationen till denna studie har inhämtats under en period på fem veckor i området Kibera i Kenya.

Sammanlagt har jag gjort nio intervjuer. Jag har valt att intervjua ungdomar mellan 14 år och 29 år av bägge könen. Detta är ett stort åldersspann och olika informanter är i olika skeden av livet. Dock ser jag att det som sammanför samtliga intervjupersoner till begreppet ungdom är att de lever ungdomligt: ett liv där de ännu inte har familj utan ansvarar för sig själva. Jag ser det stora åldersspannet som positivt eftersom jag då får berättelser av ungdomar som dels är

mitt i sin tonårsperiod men även berättelser från ungdomar som kan berätta om sina tidigare ungdomsår och hur deras förfarande har inverkat på deras liv. De äldre ungdomarna har även en bättre reflexiv förmåga vilket ger en annan dimension till uppsatsen.

För att bli accepterad i min undersökningsmiljö har jag använt mig av en nyckelinformant (Bryman, 2011, s. 387). I uppsatsen är han kallad Joseph. Joseph är i den övre tjugoårsåldern och bor själv i slummen. Som nyckelinformant har han haft tre olika funktioner. Han har hjälpt mig att få kontakt med mina intervjupersoner. Han har även agerat tolk under de intervjuer det har varit nödvändigt. Dessutom har han tillåtit mig att under dessa fem veckor få bli en del i hans liv: jag har umgås med honom och hans vänner i de kontexter som de vanligtvis gör samt blivit vän med hans vänner. På så sätt har han på ett självklart sätt gett mig tillträde till vardagslivet i slummen.

Jag använder mig av ett bekvämlighetsval kombinerat med ett snöbollsurval (*ibid.*): mina informanter har till största del bestått av människor som är vänner eller bekanta med Joseph men hans vänner har även lett mig vidare till andra människor.

Urvalet av informanter började då jag träffade Joseph för att berätta om min uppsats. Jag förklarade vad min uppsats hade för syfte och vilken ålderskategori jag önskade på mina informanter. Utifrån detta pratade Joseph med människor i sin omgivning för att kunna hitta de informanter som bäst uppfyllde mitt syfte.

Dock har information även inhämtats från ett annat håll. Två informanter är ungdomar som kommer till organisationen Kibera Children Education. Jag är medveten om att det hade varit bättre att få en än mer vidare igång där ingen av informanterna är länkade till varandra, men då tiden har varit knapp och mitt kontaktnät i Kibera inte har haft tid att byggas upp så har jag valt att ändå välja två ingångar.

Efter sju intervjuer insåg jag att samtliga av mina manliga informanter var över 20 år medan mina kvinnliga var under 20 år. På grund av detta valde jag att komplettera med ytterligare två intervjuer: en äldre kvinna och en yngre man.

4.3.2. Intervjuernas genomförande

Efter att Joseph fått i uppgift att se sig om efter informanter så träffade jag mina första intervjupersoner för intervju på en lokal restaurang i Kibera. Att jag valde denna restaurang berodde på önskemål från intervjupersonerna. Jag kan se att det hade funnits en fördel med att göra intervjuerna på en mer avlägsen plats där det inte fanns några andra som skulle kunna lyssna, men eftersom det var dessa mina informanter önskade och då det verkade obesvärade av situationen ansåg jag det ändå lämpligt. Samtliga intervjuer har inletts med att beskriva informanternas anonymitet i min uppsats, att de får avbryta intervjun om de vill samt vad det är som intervjuerna kommer att leda till.

Den första förmiddagen genomfördes tre intervjuer. Två av informanterna pratade bra engelska och intervjuerna genomfördes således mellan mig och informanten. Vardera intervju tog ungefär 45 minuter. Den sista intervjun genomfördes med hjälp av Joseph som tolk.

Under eftermiddagen hölls ytterligare två intervjuer. Dessa hölls hemma hos Joseph för att vi skulle få en tystare omgivning. Under en av dessa två intervjuer användes Joseph som tolk.

Intervjuerna med de informanter som kom från organisationen Kibera Children Education hölls i denna organisations lokaler. Intervjuerna skedde i ett avlägset rum där endast jag och informanten satt. Intervjuerna genomfördes på engelska.

Några dagar senare genomfördes ytterligare två intervjuer. Dessa två utfördes på samma lokala restaurang som ovan och hölls på engelska.

Alla intervjuer har inspelats på diktafon, vilket jag tydliggjorde för informanterna innan intervjun för att få ett godkännande. Samtliga informanter ansåg att det inte gjorde dem något att jag använde diktafon.

Efter dessa intervjuers genomförande valde jag att komplettera med ytterligare två på grund av urvalets utfall. Båda intervjuerna skedde på engelska. En av intervjuerna skedde på samma lokala restaurang som flera av mina tidigare intervjuer, medan den andra hölls på intervjupersonens jobb.

4.3.3. Transkribering

Kvale och Brinkmann (2011) skriver att det finns en problematik i att göra transkriberingar, eftersom man går från det talade språket till det skrivna språket, vilket till viss del skiljer sig. Det är oundvikligt att missa delar i ett samtal när det skrivs ner (Kvale & Brinkmann, 2011, kap. 10)

Att transkribera sina intervjuer nära inpå att intervjun har genomförts skriver Bryman (2002, s. 429-430) är en bra bearbetning av sitt material då materialet blir mer lättarbetat och överskådligt. En transkribering, skriver Kvale och Brinkmann (2011), leder också till att forskaren direkt lär känna sitt material (Kvale & Brinkmann, 2011, kap. 10).

Jag har transkriberat sju av mina nio intervjuer. Jag har gjort detta så ordagrant som jag har kunnat för att efteråt kunna analysera mitt material med så få missvisningar som möjligt. Då afrikansk engelska ibland låter annorlunda än den engelska jag är van vid har jag ibland haft svårt att höra exakt vilka ord som informanterna använder.

Två intervjuer har skett genom tolk. Även dessa har skrivits ned så ordagrant som möjligt. Dock har jag valt att i citeringen ändra från ”han”-form till ”jag”-form för att minimera distansen som skapas via tolk.

De två sista intervjuerna har jag inte transkriberat. Detta på grund av tidsbrist. Jag är medveten om att det hade kunnat ge en positiv effekt att transkribera även dessa, men eftersom de var kompletterande och skedde i slutet av uppsatstiden fanns inte den möjligheten.

4.4. Observationer

Uppsatsen är till största del baserad på intervjuer. Som tidigare nämnt har jag även dragit nytta av att jag har befunnit mig i mina informanters miljö. Genom att befinna mig i Kibera under fem veckor och umgåtts med människor som bor där har jag fått en större förståelse i hur dessa människors vardag ser och hur de tänker och handlar i vardagliga situationer. Jag har även haft en möjlighet att studera samspelet mellan människor. Således blir uppsatsen till viss del även etnografisk (Bryman, 2011, kap. 16).

Genom att bli vän med människor i min omgivning har jag på ett naturligt sätt fått en djupare kunskap och förståelse av mina informanters livsvärld. Här finns det dock aspekter att ha i

åtanke. Bryman (2002) skriver att en forskare kan inta olika förhållningssätt. Dessa rör sig mellan ”fullständig deltagare” och ”fullständig observatör” (Bryman, 2011, s. 388-389). Jag har valt att försöka hålla mig till rollen som ”deltagande observatör”. Med detta menas att jag är en del av det som jag undersöker och deltar i ungdomarnas aktiviteter, samtidigt som de är medvetna om att jag är där på grund av min undersökning (*ibid.*).

Jag har kontinuerligt under de veckor som jag har samlat in information fört fältanteckningar för att memorera så mycket som möjligt av det som jag upplever, betraktar och hör. Jag har skrivit ned dessa betraktelser kortfattat precis efteråt eller under det inträffade för att senare skriva ner mer utförligt. Eftersom jag har velat ha ett avslappnat och vänskapligt förhållande till mina informanter känns det som om ett ständigt antecknande skulle ha förstört mer än det hade gett, då jag tror att det skulle kunnat ha bidragit med en distans mellan mig och mitt fält (Bryman, 2011, s. 395-400)

4.5. Litteratursökning

För att hitta information och tidigare forskning kring mitt ämne har jag använt mig av följande databaser: WebOfKnowledge, LIBRIS (Gemensam katalog för bibliotek vid de svenska universiteten och högskolorna) samt GUNDA (Göteborgs Universitetsbiblioteks katalog).

I början av min litteratursökning använde jag begreppen Kibera och slum för att få en överblick. Det visade sig att mycket av denna forskning berör andra ingångar än den jag valt, därav valde jag att längre fram i sökningen använda ovanstående ord i kombination med youth, success, future, resilience, motivation och dreams för att tydligare specificera in på mitt område. Jag har även tittat på referenslistor till de artiklar jag har läst för att se vilken typ av litteratur de har använt. Då jag har sett någonting som har varit intressant har jag läst den källan.

För att hitta information kring de teorier jag har använt i min analys har jag använt samma databaser som ovan men istället använt sökorden: Maslow, behovshierarki, motivation, Antonovsky och resilience.

4.6. Reliabilitet och validitet

Som Kvale och Brinkmann (2011) skriver är resultatet av min studie beroende av mig som undersökare och resultatet skulle kunna bli annorlunda om det var en annan person. Detta beror dels på att jag kommer att tolka det jag ser och hör utefter min förförståelse och dels på att de svar som jag kommer att få från mina informanter är påverkade av mig som intervjuare; intervjuerna sker i ett samspel. Med en annan intervjuare skulle denna interaktion bli annorlunda. Således är det svårt att hålla sig objektiv när man gör en kvalitativ studie (Kvale & Brinkmann, 2011, kap. 15).

Människor bär på fördomar. Dock är det svårt att själv vara medveten om sina egna, eftersom dessa ofta är djupt rotade i en och leder till tankar som kopplas på med automatik. I ett försök att sätta min förförståelse inom parentes (Thomassen, 2009, s. 92) har jag ständigt tvingat mig själv att vara reflexiv; jag lagt tid på att försöka tänka och förstå varför jag ser och tolkar min omgivning som jag gör, för att på så sätt så långt det är möjligt kunna synliggöra mina fördomar.

Kvale och Brinkmann (2011) skriver att det kan vara svårt att tala om validitet när det gäller kvalitativ forskning, men om man ser det i en vidare betydelse kan vi förklara det som: ”den utsträckning som våra observationer verkligen speglar de fenomen eller variabler som intresserar oss” (Kvale & Brinkmann, 2011, s. 264). Om vi håller oss till denna beskrivning

ser jag att det resultat som uppsatsen uppbringar svarar på de frågor som ställs i uppsatsen frågeställning.

4.7. Etiska riktlinjer

Under uppsatsens gång har jag följt de fyra etiska riktlinjer som Vetenskapsrådet (2002) har ställt upp. Den första riktlinjen är informationskravet (Vetenskapsrådet, 2002). Jag har försökt att vara tydlig inför mina informanter om vad min undersökning handlar om samt vad deras inverkan kommer att ha för betydelse. Jag har även förklarat för dem att deras deltagande är frivilligt och att de inte behöver fullfölja intervjun om de inte vill. Jag har även berättat om min undersökning för de människor som jag har umgått med utöver intervjuerna, för att de ska veta att deras umgänge påverkar min uppsats.

Den andra riktlinjen är samtyckeskravet (*ibid.*). Jag har uttryckligen frågat mina informanter om det är okej att de blir medverkande i undersökningen.

Konfidentialitetskravet är den tredje riktlinjen som jag har följt (*ibid.*). Jag har valt att använda pseudonyma namn på informanterna i min forskningsredovisning för att personerna inte ska kunna identifieras av utomstående.

Vetenskapsrådets (2002) sista riktlinje är nyttjandekravet. Jag har följt detta genom att inte låta utomstående ta del av uppgifter angående mina informanter. Informanterna namn finns heller inte nämnda i varken transkriberingen eller mina egna anteckningar.

De intervjusituationer som uppstått har kunnat vara besvärliga för mina informanter. Som Kvale & Brinkmann (2011) skriver kan informanterna, genom att behöva berätta om sin livssituation, komma att se sig själva på ett annat sätt, vilket kan vara en jobbig upplevelse, vilket även några av informanterna har nämnt. I dessa situationer har jag försökt vara tydlig med att vi kan gå vidare till nästa fråga ifall de så önskar eller berättat att de gärna får ta en paus i intervjun om de så önskar (Kvale & Brinkmann, 2011, kap. 4).

4.8. Analysmetod

Som analysmetod har jag använt mig av meningskoncentrering (Kvale & Brinkmann, 2011, kap. 12). Med detta menas att jag har förkortat ned mina intervjuutskrift till korta meningar där informanternas centrala uppfattning blir tydlig. Först sammanställde jag dessa uppfattningar från samtliga informanter i en tabellform, för att kunna få en överblick vilka teman mina informanter tog upp. Utifrån dessa meningar har jag senare kunnat hitta centrala teman. Jag har sedan sett dessa teman i relation till uppsatsens frågeställningar och redogjort för detta under uppsatsen resultatkapitel. Jag har således, likt min förförståelse, försökt sätta mina teorier ”inom parentes” under intervjun och använda dessa först senare under analysen, för att försöka få så rika och nyanserade beskrivningar som möjligt (*ibid.*).

I uppsatsens resultatredovisning har jag valt att kortfattat analysera vardera ämne för sig. Detta har jag valt att göra för att läsaren direkt efter att ha läst resultatet kunna koppla detta till en analys som berör det ämnet specifikt.

För att skriva uppsatsens slutliga analys har jag återigen använt mig av meningskoncentrering för att se vilka teman som framkommer från samtliga ämnen. Jag har med hjälp av min teoretiska referensram analyserat hur samtliga teman och ämnen interagerar med varandra. Jag har valt teman som fokuserar på olika perspektiv för att kunna ge en nyanserad analys. Resiliensbegreppet tar fasta på de resurser en människa har för att på ett konstruktivt sätt hantera de motgångar hon möter. Således hjälper begreppet oss att förstå vilka faktorer runt en

ungdom som kan vara viktiga. Genom att använda motivationsarbetets positiva människosyn som teoretisk hållpunkt kan vi se ett antal faktorer som mer övergripande driver en människas motivation. Genom att sedan använda Maslows behovshierarki och Antonovskys KASAM-begrepp kan vi se dessa resurser i ett större sammanhang: dels utifrån ett biologiskt inriktat perspektiv och dels ur ett salutogent perspektiv.

4.9. Metoddiskussion

Eftersom det är av stor vikt att hålla sig kritisk till sin forskning har jag valt att här presentera tankar kring de metodval jag har gjort.

Som jag nämnde i mitt metodval så finns det en risk med att göra observationer. Jag har flera gånger känt att det lätt att tappa det observerande perspektivet och se mitt undersökningsfält som en självklar vardag. Detta fenomen gör det svårt att på ett objektivt sätt analysera materialet. Jag har hanterat detta fenomen på tre sätt. En del i det är att göra intervjuer. Genom intervjuerna blir det påtagligt vilken relation som finns mellan mig och mitt fält och jag tvingas in i min forskande roll. Den andra delen är att jag inte har analyserat mitt material under den tid som jag befunnit mig i fält. Eftersom det är i analysen det är viktigast att kunna se informationen så objektivt som möjligt är denna utförd på svensk mark. Att skriva fältanteckningar har varit en annan del i att ständigt reflektera över den omgivning som jag har befunnit mig i.

Ett problem som uppstod under mina intervjuer var tidslinjens funktion. Flera av ungdomarna hade svårt för att skriva och bad därför mig att skriva in deras sekvenser på tidsaxeln. Genom att använda tidslinjen på detta sätt blev den inte lika autentisk som jag hade velat och kändes inte lika relevant att ha med som material i uppsatsen. Efter att den första informanten bad mig att skriva funderade jag på hur jag skulle förhålla mig till detta, om det skulle hända ännu en gång. Jag funderade på om jag skulle vara mer påstridig och be informanten att måla sekvenserna istället. Med tanke på att hålla mig respektfullt och skydda deras integritet valde jag istället att själv skriva på linjen.

Någonting som tål att funderas på är språkets inverkan i denna studie. Modersmålet för mina informanter är antingen swahili eller ett stamspråk. Eftersom intervjuerna har skett på engelska är det möjligt att jag inte har fått den vidd av djupgående information som jag skulle kunna fått vi hade pratat samma modersmål, dock talade mina informanter som hade intervjuerna på engelska, mycket bra engelska så jag tror att tillräckligt mycket trots det framkommit. Att använda tolk vidrör en annan språklig aspekt. Eftersom den man jag har använt som tolk inte är en auktoriserad tolk och då han känner både mig och informanterna är det möjligt att översättningen inte har skett ordagrant eller fullständigt korrekt, dock anser jag att detta vägs upp av att få tillgång till även den del av befolkningen som inte har haft möjlighet att lära sig engelska. Jag har även försökt att i citeringen vara tydlig med vilka informanter som varit tolkade.

Att grunda urvalet på en nyckelinformant som metod kan ses ur flera olika aspekter. Jag ser det som en tillgång att ha fått möjlighet att komma in i slummen på ett sådant sätt som jag har gjort. På grund av min nyckelinformant har jag haft möjlighet att komma i kontakt med ungdomar som inte har kontakt med någon västerländsk organisation. Baksidan av att förlita sig för mycket på en nyckelinformant blir att jag endast ser en liten del av verkligheten. Men eftersom mitt syfte endast är att visa på exempel av ungdomar så ser jag inte detta som ett problem.

5. RESULTAT OCH ANALYS

I detta kapitel kommer jag att redogöra för de intervjuer som jag har haft med mina informanter. Jag har valt att dela upp resultatet i fyra teman för att tydligare åskådliggöra kopplingen till uppsatsens frågeställningar. Efter respektive tema kommer jag att skriva en analys.

För att det ska bli lättare att följa med i resultatkapitlet inleder jag med att kort beskriva mina informanter. Som tidigare nämnt är namnen fiktiva, medan kön och ålder överensstämmer med verkligheten.

5.1. Persongalleri:

Sara, 14 år

Sara lever tillsammans med sin pappa och styvmamma. Saras mamma gick bort för flera år sedan. Sara går fortfarande i skolan. Hon har haft sponsor under delar av sin skoltid.

Emanuel, 18 år

Emanuel har gått primary school men gick aldrig klart secondary school. Han har inget fast jobb men hjälper olika människor att bära vatten, vilket gör att han får en liten inkomst. När Emanuels mamma dog under hans tonår bodde han några år med sin pappa och hans nya fru men flyttade sedan till sin släkting, då han ansåg att styvmodern inte behandlade honom väl. Nu bor han ensam.

Isabelle, 19 år

Isabelle har precis gått ut high school. Hon hoppas på att kunna börja på universitetet eller college. Just nu håller hon danslektioner varje lördagsförmiddag. Isabelle lever tillsammans med båda sina föräldrar. Hon har haft sponsor under delar av sin skoltid.

Christopher, 20 år

Christophers föräldrar gick bort när han var liten och är därför uppvuxen hos släktingar. Han har gått klart grundskolan men fick aldrig möjlighet att gå gymnasiet. Christopher har inget arbete. Just nu bor han hos en släkting.

Kennedy, 24 år

Kennedy bodde hos sin pappa när han var yngre, då mamman gått bort. Dock bodde han delar av sin skoltid hos släktingar i annan del av landet. Kennedy gick aldrig klart skolan, utan slutade på grund av att han var ute och festade mycket och sedan inte orkade med skolan. Kennedy tjänar pengar på sin konst. Han bor ensam.

Sofia, 25 år

Sofia har gått klart high school. För tillfället arbetar hon på ett internetcafé. Sofias pappa lämnade familjen när Sofia var liten och sedan dess har Sofia bott tillsammans med sin mamma och bror.

Simon, 25 år

Simon fick aldrig möjlighet att gå färdigt skolan. Hans familj har haft det svårt ekonomiskt och på grund av det flyttade Simon in till Kibera för att försöka hjälpa familjen. Han har ett stånd där han säljer chapati. Simon bor tillsammans med sin bror. Intervjun med Simon har genomförts med tolk då han inte pratar engelska.

William, 27 år

William har förut haft alkoholproblem men har nu slutat att dricka. Han bor ensam. William har inget fast jobb. William har inte gått färdigt grundskolan. Intervjun med William har gjorts med tolk då han inte pratar engelska.

David, 29 år

David bor ensam. Hans pappa gick bort när han var liten och på grund av det gick han aldrig sina fyra sista år i grundskolan. David är professionell boxare men har inget jobb där han får pengar varje månad.

5.2. Vad ser ungdomar i Kibera för motiverande faktorer i sina liv?

I mina intervjuer framkom ett antal faktorer mer frekvent som agerar motiverande för ungdomarna. Jag kommer här nedan redogöra för dessa.

5.2.1. Människor i omgivningen motiverar

Någonting som blivit tydligt under mina intervjuer är att när livet känns hårt så är människorna i ens omgivning mycket viktiga. De människor som är viktiga verkar till största del vara familjen, framförallt föräldrar, men även vänner, syskon, släkt och i vissa fall lärare.

Genom intervjuerna har det framkommit att olika människor i ens omgivning kan ge en stöttning på olika sätt. Både Christopher och Emanuel beskriver att de flera gånger har känt för att ge upp, till exempel genom att hoppa av skolan, då livet har känts för hårt. De båda pratar om att det som har fått dem att orka vidare är förståelse från människor i deras omgivning: människor omkring dem har förstått situationen de befunnit sig i. Nedan kan vi se hur Christopher beskriver det.

I am getting positive comments from colleges or siblings, people who are around me. You know kind of encouragement [---] Most of the time... I maybe feel that I need someone to congratulate me or feel proud of doing something good. Yeah. You feel proud of yourself. And they do that kind of things that really make me feel proud. [---] Cause during these moments I have got some assistants from my other relatives. My aunts, my older brothers... sisters. Some encouragements, cause, on the way, I felt I can't make it. I have just drop of the school. Just go somewhere far from the people. But these people encouraged me. They understand the situation you are going through. Said: don't look back at things that have happened until now. Look future. They really helped me. Those are people that mean special to me. And, in one way or another, I got assistants from them, yeah, school life, maybe school feel, books, and... Assistant from them. And they are special to me (Christopher, 20).

Samtliga av mina nio informanter pratar om framtiden som en drivande kraft, vilket jag återkommer till senare. Flera av informanterna beskriver hur människor omkring dem hjälper dem att tänka på framtiden istället för på det förflutna, för att orka komma vidare. Vi kan se detta även i citatet ovan, från Christopher. Nedan kan vi se Simon som ett annat exempel på detta.

Friends, the most encouraging people that have been in life advise me a lot, motivate me and inspire me [...] They pay me a visit in my hours or I might walk out to their houses sometimes and tell them my problems, and they advise me to just keep on praying and never give up and that one day things will get better (Simon, 25, tolkad).

Sex av mina nio informanter har beskrivit att familjen, oftast föräldrarna, har varit viktig stöttning för dem. För David är det hans mamma som har betytt mest. När David ser tillbaka på tidigare ungdomsår då han använde droger och umgicks med människor som var

kriminella beskriver han hur hans familj agerade på ett sådant sätt att han själv tillslut förstod att han agerade på ett felaktigt sätt. Han beskriver även att familjen stöttade och jobbade på istället för att straffa honom, att familjen såg vem han var.

The most important person in my life has been my mother. She is a woman, physical, but she is a man inside. She has a very big heart. [---] My mum refused to give up on me. Cause when I grew up, I have just talked about the influences that the slums comes up with. You know. I almost got into crime. I started abusing drugs, smoking weed, I joined some other groups that was influential to crimes and stuff like that. But my mum kept on disciplining me, locking me in the house, and even keening me some times. You know. And even, she refused to give up on me. It come to a point where I felt I am already grown, and she can't beat me up any more, so she even started taken me to the administration. [...] My family, and according to my carrier and now my life since I was growing up, going out of the direction, but they were so supporting, they could see me. Sometime I could even walk in the house, and I just did something so bad that I deserved a beating but they could just look at me and they could ask me a really funny question, like: "Have you eaten?" You know, instead of starting to shout at me and stuff... they asked me something like have you eaten? You know. By the time you is giving that plate and holding it in your hand, you start asking yourself a lot of questions and you even end up correcting yourself. Without someone even telling a word to you. So my family have been so supportive, and some of my very few friends that I have too (David, 29).

Även Kennedy beskriver att hans mamma är den person som har stöttat honom allra mest. Han beskriver hur hans mamma tror på honom när de andra bara skrattar. Han beskriver även att det är hans mamma som han kan fråga om pengar om han behöver.

I don't know... even if I lie to her, she believes... so I will tell you, even me... I am the black sheep in our family, in the extended family. So everybody is just giving... even if I tell them something, they just lough. But she is the only one that can listen. So at least she is the only one I can ask for money as well. Even if they are rich I won't (Kennedy, 24).

Flera av mina informanter som inte har haft närvarande föräldrar under sin uppväxt beskriver hur viktigt det är med föräldrar och hur de har saknat att ha det. Sofia är uppvuxen med sin mamma och beskriver samma sak, att föräldrarna har stor inverkan i livet.

It's all about parents. If you can't support or encourage him or her [son/daughter: min anm.], she or he won't have that motivation (Sofia, 25).

Skolan är en annan viktig drivande kraft hos de allra flesta av mina informanter, något som jag kommer att återkomma till under senare tema. Som en logisk följd av detta kan vi se att flera informanter anser att supporten kring skolan är viktig. I tidigare citat kan vi exempelvis se hur Christopher får stöttning för att inte hoppa av skolan. Vi kan även i följande citat se hur Isabelle beskriver att hennes lärare har betytt mycket för henne, men även hennes föräldrar och vänner.

Especially my school teachers, they really worked hard to see that we improved in school and also my parents, they worked hard to make sure I finished high school and both primary and high school. And also some of my friends that gave some encouragement that you should not quit school (Isabelle, 19).

Några av mina informanter pratar om att det inte handlar om råd från ens omgivning. De beskriver att man oftast egentligen vet vad man borde göra, att det mer handlar om att få uppbackning och höra det man behöver höra just i den stunden. Vi kan nedan se hur Isabelle beskriver det:

If you need something you can go and ask them [parents: min anm.]. If you have a problem you can go and talk to them and then they will understand and they will try to help out [...] Like me, I will, if I feel I am low, I will start telling myself: I can do it! And then I will go and ask my parents, if this and this is good. If I can do it than they will tell you and encourage you. So you will say: Oh, that's really good, than I will take it (Isabelle, 19).

Men ibland är det just råd som det handlar om. Drygt hälften av mina informanter pratar om olika människor som de går till när de behöver reda i saker. För Emanuel är det äldre damer i Kibera som är de som ger honom råd. Han beskriver hur han hjälper dem med olika tjänster för att i gentjänst få prata med dem och få deras råd, han menar på att det är det som har fått honom att hålla sig borta från att göra kriminella handlingar. Vi kan nedan se hur David berättar hur viktiga de samtal som han och hans coach har.

The things that he tells me, sometimes when i walk from the gym I reflect on these topic that we share, and believe in me, he is always telling me to keep my head up. And whenever I keep my head up, things will always turn to be positive. It is all about focus, staying focused, and putting on a big heart, it's all it takes, cause it is never easy (David, 29).

Kennedy beskriver någonting som de andra informanterna inte pratar om, han beskriver nämligen hur han känner att några speciella människor i hans liv har räddat honom från döden. Han har tidigare i intervjun beskrivit hur han var ute mycket på klubbar och plötsligt insåg att han var omgiven av tjuvar. När han träffade några killar i en konstnärsgrupp blev livet annorlunda.

Like the people I met. Like this guys, the Kibera Artists [min ändring av namn], the two guys I first met. So if it wasn't for them maybe I have been... something like... maybe dead. [---] Yes, at that time it was hard! That guys in Kibera Artists, they... actually for the first three years these guys they made me through it (Kennedy, 24).

Under den tid som jag befunnit mig i Kibera har det visat sig att människor i ens omgivning är viktig på många olika sätt. För det första är det sociala nätverket viktigt för överlevnaden i sig. Det finns en social kontroll i grannskapet där människor har koll på varandra och vet vad som händer. Människor agerar som om de vore en hel familj. Om det är en kväll som det är någon som har mat, medan någon annan inte har det, verkar det vara en självklarhet att man delar med sig av den mat man har. Detsamma gäller att hjälpa till med att passa varandras barn eller att hjälpa varandra med tjänster.

5.2.2. Framtiden som motiverande faktor

Jag har ett tydligt minne från en kväll i Kibera då jag satt på en stentrappa och solen nästan hade gått ner helt. Framför mig passerade människor som var på väg hem. Bredvid mig satt en snart trettioårig kvinna som kom att bli min vän under veckorna i Kibera. Hon grät och gömde sitt ansikte mot min axel. Hon hade precis berättat att hennes hyresvärd låst hennes hus eftersom hon inte har kunnat betala hyran under två månaders tid, doktorn hade berättat att det var något fel på det ärr hon har och de behöver göra en operation som hon inte hade pengar till, hemma var hennes två barn i väntan på henne, barn som inte hade ätit på två dagar och om några dagar hade hon ett rättsfall gentemot hennes exmake, en rättegång som hon skulle behöva betala för, betala med pengar som hon inte hade. Hon grät och sa gång på gång att hon ibland bara känner för att ge upp, ge upp och ta livet av sig. När hon gråtit några minuter torkade hon tårarna och tittade upp på mig och sa:

I have two wonderful kids, what would they do without me? How would their future be if I just gave up? I know I need to keep on struggling and hopefully the future will turn out better.

Att kämpa för framtiden är ett tema som även återkommer i flera av mina intervjuer. I tanken på framtiden är det flera olika faktorer som väger in. De flesta av mina informanter verkar tydligt veta vart de vill och när de tänker på det blir det lättare att fortsätta orka. I tanken på framtiden finns, som vi kan se i situationen ovan, även familjens framtid inräknad. I viljan till en god framtid ser vi även viljan till att ha ett bra jobb och en lycklig familj.

Sju av mina nio informanter beskriver att skolan är eller har varit en viktig drivkraft i deras liv. Vi kan i citatet nedan se ett exempel på två av ovan nämnda drivkrafter. Isabelle beskriver hur skolan får henne att tänka mer på framtiden och kämpa, men hon beskriver även hur hon tänker att hon i framtiden vill flytta till ett mer tryggt ställe.

You think about the future, especially when you are still in school. You work extra hard to achieve that [---] You struggle to be a better person and move from the place you are living cause it lack security... to go to a place that have security (Isabelle, 19).

Även flera av killarna berättar om skolan som en motiverande faktor. För några så kämpar de på grund av att de går i skolan, andra beskriver hur de kämpar för att kunna gå till skolan, då de för tillfället inte har råd att betala skolavgifter. David fick aldrig gå sina fyra sista år i skolan eftersom hans mamma bara hade råd att låta ett av sina barn gå klart. Trots det har han nu kunnat läsa vidare på college, vilket han beskriver är ett mycket viktigt steg i hans liv. Christopher har inte heller haft möjlighet att gå klart skolan men kämpar för att försöka spara ihop till skolavgiften.

Especially, the first thing I am looking about is to continue my studies. But right now, the financial state of the one I had they are a little bit blocked. So... (Christopher, 20).

Christopher beskriver även hur han fick mer hopp om framtiden genom att se hur hans äldre syskon hade klarat sig i livet och genom skolan. Genom att se på det kände han att han själv behöver kämpa för sin egen framtid.

And also my determination. You know. According to our sibling our family, I was looking a little bit ahead, at someone more educational. So I said to myself, yeah, coming out in a family like this, oh, my brothers are there, my sisters are there, guys around me, I have to do something. That encouraged me continue the school (Christopher, 20).

Nedan kan vi se hur William beskriver hur han själv vill ha en glad familj i framtiden och att det är den tanken som har fått honom att fortsätta jobba på i livet. Vi kan även se hur han, när han reflekterar kring sin historia, kommer fram till att han förmodligen också skulle vara död idag om han fortsatte på fel spår och att det får honom att inte falla tillbaka där.

I keep my spirit alive cause I have figured out that one day I will also have a family, a wife and kids in my house [---] I saw that I will also lose my life if I go to crime (William, 27, tolkad).

5.2.3. Att få motivation genom att se livets egenvärde

Flera av mina informanter återkom till att de var mycket tacksamma för att vara vid liv och att andra människor hade hjälpt dem till att komma levande till där de var idag. De beskrev att tanken på livet och uppskattningen av livet får dem att orka vidare och hitta mer konstruktiva lösningar.

Fyra av mina nio informanter beskriver tydligt att mycket handlar om att se till vad man har och inte till det man inte har. De berättar att när de tänker hur mycket de har i livet så får de kraft att fortsätta vidare. Vi kan nedan se David som ett exempel på detta.

Even that person out there, driving a big car, there are something that disturbs him. So the most important thing is to first starting appreciate the fact that you are alive and you are in a good shape. It is the most important thing. Cause someone is sitting somewhere complaining that he doesn't have shoes to put on, yet, it is a person on the street with money but whiteout legs, yeah, he have money on his pocket, he can even go and buy ten pair of shoes, but where is he going to put them? The most important thing is to starting to appreciate the fact that you are alive and in good health (David, 29).

Isabelle beskriver någonting liknande. Hon menar på att så länge som man har både händer och ben så kan man göra vad som helst.

You get motivated because it's you too keep life to be harder. If you don't work hard, life will be hard on you. And if you keep on working, life will go on smoothly. And then you will not have any ups and downs. So if you really have an opportunity to live and you have both hands and legs you can do anything. It depends on your hard work (Isabelle, 19)

Fem av mina nio informanter beskriver att de har gjort val i livet där det ena valet förmodligen skulle ha lett dem till döden. De beskriver att de är tacksamma över att vara vid och att det är just livet i sig själv som får dem att kämpa vidare. Som ett exempel på detta kan vi se Emanuel som beskriver hur han har varit nära på att falla över till kriminella gäng men insett att han förmodligen skulle dö med tiden och att livet inte är värt att ge upp bara för pengars skull. Han beskriver även hur han har tänkt kring att ta sitt liv ibland, men alltid återkommer till att livet inte är värt att ge upp.

You can't just lay down and give up just because life is hard. Life will always be hard. But life is life and it's just to continue (Emanuel, 18).

Under min tid i Kibera har jag haft flera samtal med unga människor om synen på livet. Jag minns särskilt tydligt en situation där jag pratade med en jämnårig kille med ett trasigt förflutet. Efter att en dag ha fått en till pusselbit till hans historia satt jag tyst och tänkte, sedan föll en dialog:

Moa: I can't understand how you can't be more broken. You have been through a lot, but you are just like me. You feel so whole... and you are still able to understand me, you are still able to see why I sometimes am sad, even if I am sad about something that seems to be so small comparing to what you have been through... do you understand what I am trying to say?

The guy: I think I do. But what should I do? Just lie down and die? That's all I can do, either lie down and die or either smile to the life and continue like nothing has happened. And I think that life is just too amazing to never be smiling again.

Detta var ett tema som återkom flera gånger i olika situationer med olika människor. Alla beskrev det som att olyckan och svårigheter var en del av livet och att livet hade ett egenvärde i sig.

5.2.4. Analys

Under mina intervjuer har det blivit tydligt att det framförallt är tre faktorer som mina informanter ser som drivkrafter och motivation för att fortsätta kämpa i livet, dessa har visat sig vara människor i omgivningen, tron på framtiden samt livets egenvärde.

Revstedt (2002) menar på att människan av sin natur är social och att det är en del i hennes sätt att skapa ett meningsfullt liv. Således kan vi förstå att social support inte enbart är viktigt för den praktiska funktion som den erbjuder utan att den även har ett värde i sig (Revstedt,

2002). Om vi ser till begreppet resilience kan vi förstå att den sociala supporten är mycket viktig för att hantera svåra situationer i livet. Samtliga forskare jag har läst som skrivit om resilience visar på att social support är den viktigaste förutsättningen för att en människa ska kunna stå emot stora påfrestningar (Masten & Sapienza, 2010; Eggum et al. 2011; Grothberg, 2011). Vi kan även se att ungdomarna berättar att det sociala nätverket fyller en praktisk funktion, vilket, enligt Antonovskys (2005) KASAM-begrepp, hjälper dem att göra livet mer hanterbart. Informanterna i min undersökning berättar att det som har varit viktigt för dem är att känna sig sedda och förstådda, att veta att det är någon som lyssnar på dem och älskar dem, att få stöttning i de val man gör samt att få råd. Grothberg (2011) menar att en viktig förutsättning för att klara av påfrestningar är att veta att man har människor omkring sig som älskar en, som är förebilder, som hjälper en samt som man kan fråga om råd (Grothberg, 2011). Vi kan se att ungdomarna på ett konstruktivt sätt hittar drivkraft i det som i längden ökar deras förmåga att klara sig i livet.

Vidare menar forskare kring resiliencebegreppet (Masten & Sapienza, 2010; Eggum, et al. 2011; Grothberg, 2011) att föräldrar är de människor som fyller den viktigaste funktionen i det sociala nätverket. Vi kan se hur de ungdomar i min studie som själva förlorat en eller båda sina föräldrar beskriver hur mycket de önskar att de hade dem vid liv. De som har dem vid liv ser att de har betytt mycket för dem.

Ungdomarna i min studie tror på en positiv framtid och tanken på den får dem att kämpa vidare. Som bakgrund till tron på framtiden ligger att de ser livets egenvärde i sig, vilket ger framtidsmotiv. Både Eggum et al. (2011) och Masten och Sapienza (2011) hävdar att hopp är en positiv faktor för att utveckla ett starkt resilience. Framtiden och livet är det hopp som blir ungdomarnas riktlinje. Revstedt (2002) menar på att människan i sig är målinriktad och vill ha någonting att sträva efter – hon skapar en mening i sitt liv (Revstedt, 2002). I ungdomarnas utsagor kan vi se att en ljus framtid är ett mål som de flesta har och således kan detta vara det överordnade målet i deras liv, det blir en mening till att leva och meningen i sig skapar en drivkraft.

Antonovsky (2005) skriver att meningsfullhet är den viktigaste aspekten i en människas liv. Meningsfullhet kan anta många olika skepnader men att se att livet har ett egenvärde ger en självklar mening till att leva.

5.3. Vad har dessa ungdomar för kompetens?

Jag pratade med mina informanter om vad i livet som de är stolta över och vad det är som de är bra på. Här var det två teman som kom upp, det ena handlade om fysisk kompetens och den andra om estetisk kompetens. Bortsett från denna typ av kompetens ser jag också tydligt att ungdomarna har andra kompetenser de inte pratar om. Det första gäller en social kompetens och det andra handlar om en kompetens att se sitt liv som sitt eget ansvar.

5.3.1. Social kompetens

En tidig morgon i Kibera var jag hemma hos en kille som bor i slummen. Han var ganska nyvaken och jag frågade honom hur det var med honom. Han svarade:

I am just so hungry. And you know I don't have a single shilling. But it will be okay. As long I don't have any family, as long it's just me it will always turn out well. I know people, they will help me. I will ask my brother... maybe he has something to eat for breakfast.

Vi pratade vidare en stund om det han just sagt och han fortsatte:

You know, friends are an investment. I am sure that if I went to Sweden and didn't have anything to eat, if I were calling you, you would have bought me a pizza, right? And if you need some help in Kibera, I will always be on your side. Friends are an investment.

I flera olika situationer har det kommit fram att den sociala kompetensen, det sociala nätverket är viktigt för en sluminvånarens överlevnad. Vi kan också se hur viktig den sociala kompetensen är om vi ser till tidigare tema, om hur viktig stöttning från vänner och familj anses vara. Vi kan förstå hur viktigt det är att skaffa sig detta nätverk, att veta vart man ska vända sig när det behövs.

Samtliga informanter i min uppsats har varit tydliga med att det är ett val man gör, vilka människor man har i sitt nätverk och vilken plats de olika människorna har, och att det valet är viktigt för ens framtid. Som jag beskrev i tidigare tema så visade sig ens omgivning viktig även gällande basala behov så som skydd och mat. Genom att se hur det vardagliga livet i Kibera ter sig förstår man hur viktig det är att ha rätt nätverk och hur medvetna människorna är om det. Genom att bete sig trevligt gentemot andra människor och som en ren självklarhet hjälpa andra människor när de ber en, kan man skapa ett stort nätverk där det finns olika resurser. När jag har gått genom Kibera tillsammans med någon som bor där har det blivit tydligt att den person som jag är där med, har stannat och pratat med många människor, att det är viktigt att hålla de sociala kontakterna vid liv.

David pratar om att det är många som vet vem han är och på grund av det måste han hålla sig i gott skick för att behålla sin image, vilket är viktigt, för att människor ska fortsätta respektera honom. Han beskriver även att när människor respekterar honom så kan han vara trygg och säker. Skulle någonting hända, finns det alltid människor där för honom.

Fem av mina nio informanter pratar om att man under livet måste göra val gällande vilka vänner som är bra vänner för en och vilka vänner som inte är bra. De flesta pratar om att de vid flera tillfällen har stått i ett val där de antingen kan välja en roligare väg, en väg där det är människor som tar livet enkelt, men där de vet att det i förlängningen kommer att få negativa konsekvenser för framtiden. Den andra vägen de kan ta verkar vara människor som kan hjälpa dem med skolan, människor som de ser som en investering, även om den vägen ibland kan verka tråkigare. Samtliga informanter beskriver att de i slutändan alltid valt den sistnämnda eftersom de tänkt på sin framtid. Vi kan här nedan se hur Isabelle beskriver sin valsituation.

I always have two wings. Cause sometimes you may see this way is a little fun and this way it is really a block ahead. So you have to choose which way to follow. Yeah. In fact when you are in school, you have to choose, cause there are two kind of friends, the one that will lead you in the wrong direction, and the one that you see is really good and they can help you in study and many things. So you have to choose between the good and the bad (Isabelle, 19).

Fyra av mina informanter, samtliga killar, beskriver att den dåliga vägen de hade kunnat välja handlar om kriminalitet. Några av informanterna har varit inne och snuddat vid det, för att sedan göra ett val och jobba för att komma in på den lagliga banan. De beskriver att det är ett val som de har gjort, som till stor del handlar om att de har sett deras vänner dö genom att välja den andra vägen. Vi kan här se hur Emanuel beskriver sin situation där han hade möjlighet att vara med i ett gäng för att få ihop pengar. Han beskriver även hur tanken på sina syskon hjälpte honom att hålla sig borta från det kriminella.

And I asked them: How could I get an income? And they told me to come and they will give me a gun. There was a time where I almost wanted to join it. But when I realized that, what if I take the gun? Like, maybe it is money that I want but I can't do that for long, and I can't stay for

long. And I thought backwards, said, okay, I can join the gun, I can get the money, but what if it comes that I'm court and I am shot dead? What about my brother and my sister? So that thing gave me a challenge. So I just told them: I cant join (Emanuel, 18).

Emanuel beskriver hur viktiga de råd han får av äldre kvinnor är. Emanuel brukar hjälpa dessa kvinnor när de behöver hans hjälp, eftersom att han vet att om han är en bra människa så kommer dessa kvinnor ge honom de råd han behöver för framtiden.

I am helping elderly women. Maybe carrying their luggage, maybe they ask me to assist them to a certain place. I will just do it and not ask for anything, pay... So they just tell me: god bless you. So I feel so happy when they bless me like that [---] And when they have time, they call me and I sit with them and they try to give me some advice, how to think about future and how to deal with money, that money is not everything in life and how to be a good person. And when people think that you are a good person, and then you need to be assisted, so they will be able to give (Emanuel, 18).

5.3.2. Att se sig som aktör i sitt eget liv

Under flera olika delar av samtalen kommer ungdomarna tillbaka till att livet inte är lätt och att det är upp till dem själva att göra det bästa ut av det, att det är deras eget ansvar. Jag ser detta som en kompetens som är livsviktig för att dessa människor ska kunna hålla sig vid liv, genom att exempelvis själva kämpa för att få mat och vatten.

Mina informanter beskriver att det inte handlar om val som de gör. De beskriver att valet de gör handlar om att välja något bra eller något dåligt och att man får ta de möjligheter som kommer upp. Ingen av informanterna har upplevt att de någon gång under livet har haft ett val att välja mellan två olika bra saker. Vi kan här nedan se hur William beskriver sin situation.

What I do is that I just do what I do. If it is a work that I could do, I do it. But I am never thinking about doing something negative that is hurting other people (William, 27, tolkad).

Kennedy beskriver sitt liv liknande.

I feel like I have choices. All the time I have to choose like... I try to keep myself doing right (Kennedy, 24).

Genom människor som jag har mött i Kibera har jag fått en känsla av att människor ser livet som en följd av olika möjligheter, där man kan välja att ta de möjligheter som kommer upp eller välja att inte ta dem. De möjligheter som kommer upp beror ofta på hur hårt som man har arbetat. Eftersom människorna inte har ett ekonomiskt kapital att välja blir det en självklarhet att följa de möjligheter som kommer upp, eftersom det är de möjligheterna som gör att man överlever.

Nedan kan vi se hur David beskriver hur han uppfattar sitt liv fullt av val där han vet att han är den enda ansvariga för vad som händer. Han beskriver hur ingen annan människa kommer att föra en i en speciell riktning, de kommer att ge en råd, men i slutändan är det ändå man själv som behöver ta stegen.

You know when... when these things happened basically, it takes you to make the right choice. Cause you can be cancelled every day by people that beat you and tell you: you know David [min ändring av namn], you are doing this and it's not good. You are drinking too much or you are abusing drugs, you did this, you did that. But it is upon you, to figure out what is good for you, cause you can be presented by food, a plate full of food but you won't be forced to eat it. You know. You can be brought that full plate and you can decide to leave it there. It's the same, you can be cancelled and refuse to listen. So you make your own choices. You listen to what

people say, cause that is what reflects you. What people say is the image that you have (David, 29).

Emanuel beskriver hur han ibland vaknar upp på morgonen och känner för att bara ge upp allt. Men han vet att det alltid kommer att nå en tidpunkt där han behöver äta, och det är han själv som är ansvarig för att han kommer kunna äta. Så då får han gå igenom vad han kan göra nästa dag för att få ihop pengar till mat och så är det bara att göra det.

I am thinking that tomorrow will just be as today. I can't make more, cause yesterday I couldn't make more so I will think that tomorrow, when I wake up in the morning I can't make more than that. So I won't wake up. Maybe I won't make up before nine. And I will see the whole day like that. But then, it reach lunch time, I will need something to eat. So then I will wake up tomorrow, even if the, I will sit down and think: what did I do the other day that made me get 70 shilling? So the next day or the following days I will just wake up early in the morning, maybe 5:30 am or 6:00 am so that I can go and try to collect some geri cans. Some jobs that maybe can make me get 200 or 150 (Emanuel, 18).

Vi kan genom dessa citat se att mina informanter är medvetna om att de behöver arbeta hårt för att få det som de behöver samt att det hårda arbetet ligger på dem själva. Samtliga nio informanter har också själva tagit upp det, att hårt arbete är vad det handlar om, om man ska komma någonstans i livet.

Vi kan här nedan se hur Christopher beskriver att hårt arbete i förlängningen kan leda fram till något positivt.

That things can only happens with my hard work. And what I am going to achieve from myself. After sailing through, to my goals, maybe assistant each other, maybe, you know, you can do something by yourself, sometimes you need assistance here and there, getting ideas of you fellow colleges. You can come up with something simple, you start from ground. You start from down going up. Maybe two, or three or five, I will, as I continue, by good willing, I know that I may with a group, cause with a group, you can go far (Christopher, 20).

Emanuel anser också att det handlar om hårt arbete, men han lägger även in en annan dimension i det. Emanuel beskriver att livet är orättvist och att det är ett faktum att acceptera. Orättvisan gör att man måste arbeta om man vill komma någonstans.

If you agree with that the life is hard, it will be hard on you. But when you try to squeeze yourself and work hard. Maybe one time you will succeed [...] Cause in this world, you can't be equal. So to get something you must work hard (Emanuel, 18).

5.3.3. Fysisk och estetisk kompetens

Fyra av mina nio informanter pratade om någon form av fysisk eller estetisk kompetens. Varför de hade utvecklat denna kompetens fanns det olika svar på. David, som nu är professionell boxare, beskriver hur han började boxas för att han visste att skulle få mat efter träningen, han beskriver även att han önskade att omgivningen skulle se honom.

Cause if I have had good education, I think I not even had come in to boxing. Boxing come in cause I had nothing to do. And I wanted to become someone. I wanted people to see me and noticed me passing, that's my, that's my... I wanted something that made people recognize me, respect me, you know. That was how I started boxing. Cause people play football, people play tennis, nobody plays boxing (David, 29).

Att bli sedd är ett tema som återkommer som orsak för att jobba fram en kompetens. Isabelle, som är dansös, berättar att hon njuter av att få den uppskattning som hon får när hon dansar och människor ser henne.

I am proud of when I was still in high school, when I was in a music drama festival, the day we reach national level and then I was given that I was the best actress (Isabelle, 19).

Om vi ser till Kennedy kan vi se att hans kompetens ligger i konsten. Vi kan även se hur konsten på flera sätt har hjälpt Kennedy i livet. Dels, som vi sett i tidigare citat, har människor som han träffat genom konsten hjälpt honom att hålla sig på rätt sida av lagen och i förlängningen hålla sig vid liv. Kennedy berättar även att han förut brukade slåss när han blev arg eller upprörd, medan han nu målar. Genom konsten har han även utvecklat workshops för att kunna hjälpa andra människor under svåra kriser.

The best thing I ever done is, I did something, like a therapy work shop. An art therapy workshop. And it worked out [---] It was done after the post-election violence and actually, while the people where fighting, we were trying to stop it. And when everything cooled down, we were trying to bring kids, so get these kids together, because they were seeing no peace. Actually, they were singing war songs so we were trying to make them out of that. Come back to normal again. So we did a work shop (Kennedy, 24).

5.3.4. Analys

Den kompetens som verkar vara viktigast för mina informanter är den sociala kompetensen. Detta ämne har berörts tidigare i uppsatsen, då gällande andra människor som en motiverande faktor i livet. Då vi redan har konstaterat att detta sociala nätverk är mycket viktigt för ungdomarnas överlevnad kan vi förstå att det är mycket viktigt att välja rätt nätverk samt att skapa sig möjligheten att välja rätt nätverk. I olika sammanhang återkommer informanterna själva till detta. Om en individ således saknar den sociala färdigheten att se vilka människor som är bra för henne och vilka som inte är det, kan vi förstå att denna människas liv förmodligen kommer att slå tillbaka hårdare mot henne än någon med ett brett nätverk.

Kompetensen att se sig som aktör i sitt eget liv och att acceptera livet som det är var en annan kompetens som visade sig genom min tid i Kibera. Vi kan studera denna kompetens utifrån begreppet resilience. Grothberg (2001) skriver att resilience ökar då en människa vet att hon är ansvarig för det som hon själv gör. Även i Revstedts (2002) teori om motivationsarbetets positiva människosyn kan vi se att det är viktigt att se sig själv som ansvarig för sitt eget liv. Revstedt (2002) menar på att människan är aktiv av sin natur och att hon vill forma sin livssituation och sitt öde. När hon känner att hon bemästrar detta är det en del i att göra henne lycklig, det är en del av vägen till självförverkligande (Revstedt, 2002).

Ungdomarnas estetiska och fysiska kompetens fyller en annan viktig funktion: att skapa meningsfullhet. Antonovsky (2005) menar på att människan känner mening då hon gör någonting som hon tycker är roligt. För några av informanterna var även detta intresse deras huvudsakliga sysselsättning, vilket ger dem en dubbel meningsfullhet.

5.4. Milstolpar och hinder på vägen

5.4.1. Negativa livsupplevelser och hinder som format mig till den jag är idag

Alla informanter i min studie öppnar snabbt upp och börjar prata om de saker i livet som har varit jobbiga för dem. Alla pratar om sina situationer som om det var självklara delar i deras vardag, att negativa saker händer. Det var tydligt att två olika teman återkom bland ungdomarnas svar: föräldrars eller nära släktingars bortgång samt missbruk och kriminalitet.

5.4.1.1. Närståendes bortgång

Ett genomgående tema när ungdomarna ska beskriva de livsupplevelser som format dem till de personer de är idag är föräldrars eller nära släktingars bortgång. Av de nio som jag har intervjuat beskriver sex personer att dödsfall har betytt mycket för dem. Trots att informanterna beskriver att det har varit sorgesamt att föräldrarna har gått bort, har jag genom mina intervjuer samt genom andra samtal med människor i Kibera fått en uppfattning om att döden är en naturlig del av livet och att det är sådant som man får räkna med. Människorna är medvetna om den höga procentsatsen med människor som lever med HIV och aids eller andra sjukdomar. Jag minns tydligt en kväll då jag åt middag tillsammans med några kenyanska killar och vi pratar om just döden. Jag berättade att de enda människor i min omgivning som hade dött var mina morföräldrar. Alla killarna tittar frågande på mig och någon frågade om jag menade allvar. När jag nickade fortsätter någon med att säga att döden inte är en så stor sak. Någon annan stämde in och beskrev hur det hör till vardagen att se hur någon blir ihjälslagen nere i slummen, någon annan bli överkörd eller bränd till döds. En annan ryckte på axlarna och slutade diskussionen med en kommentar om att döden är hemsk men att det är en del av livet och ingenting som man kan rå på.

I Christophers fall har båda hans föräldrar gått bort. Christopher beskriver hur han efter dödsfallen kände att livet inte längre var värt att leva, utan att han bara ville ge upp.

Actually. When my parents died, I felt that it was no more life for me. Nobody was there for me. Sometimes I felt that all the things in life I wished to get they were stand still. I was feeling helpless. Nobody gave me that hand to help. [---] In life, yes, things have happened. If I can recall my story of life sometimes, the sad, I really say that parents are someone really important. If you really have a parent, someone really important (Christopher, 20).

Även Sara är inne på samma spår som Christopher. Hon berättar att hon kände för att lägga sig ner och dö tillsammans med sin samma, men att tanken på hennes resterande familj fick henne att hålla huvudet uppe.

When I was six years old I were with my mother, before she passed away [...] The next day she died [...] It felt like I was lonely and I also felt that I could just die with her. But because I had a father and a sister and a brother I just didn't (Sara, 14)

Det har genom intervjuerna blivit tydligt att det inte alltid är sorgen efter den bortgångne i sig som är mest smärtsam. Det svåraste verkar istället vara de konsekvenser som följer efter dennes död. Christopher beskriver hur han och hans syskon fick flytta till olika släktingar efter att både hans mamma och pappa hade dött. Christopher beskriver hur släktingarna inte behandlade honom väl då han blev slagen, utsatt för psykiskt våld och negativa referenser kring hans föräldrars bortgång. Han beskriver även att man kan be sina föräldrar om saker, medan man till någon som ställer upp för en måste vara artig.

I was taken by one uncle by mine, and when I was in class five. So, I went through a lot. Especially... abused language... kind of. Sometimes... being beaten. You know. Someone is helping you, but in return he complains a lot the way you waste him. He is using a lot of money on you [---] Maybe you do a slightly mistake in the house. A confusion there and there. Something's comes up and a lot of things, maybe, sometimes [they say: min anm.] don't even eat the food, go out to your mum and dad in the grave. Those things happens. In some situations, I just have to keep quiet. To get out from the situation. Cause, it reach a point where you start talking to each other. The situation may come to be rough. You get beaten. [---] So... comparing to my situation you know, you have to seek someone to help, someone to demand. You know, when you have a parent, you will always demand on that kid. Daddy, Mum, I want to go to school, I want this and that. But if it's someone just helping you, you have to be polite (Christopher, 20).

Emanuel har varit med om en likande historia där hans pappas nya fru ville lägga all tid och pengar på sina egna barn istället för Emanuel och hans syskon. Emanuels pappa ställde sig inte heller på sina barns sida.

So my dad married a new women and she used to mistreat us. Now, even food was a problem. Cause the one that my daddy married already had two sons so she could not care for us. The only care she had, she used it to her own sons. So food, like breakfast was a problem. And school. Maybe we were sent out of school because of the school fees. She was against us and when our dad wanted to give us school fees he felt bad. So at that time, it was a really sadness in life (Emanuel, 18).

David har fortfarande kvar sin mamma i livet, men fadern dog för 17 år sedan. Han beskriver att den ekonomiska situationen blev annorlunda då fadern gick bort och att hans mamma fick kämpa hårt för att få familjen att gå runt, men att han trots det inte kunde gå klart skolan eftersom mamman inte orkade hela vägen.

Yeah, he could not bring the money for the family and most of us were still in school. So my mum, once again, she refused to give up on us. [---] Like me, I had to sacrifice my education for my younger brother who is in Sweden now. So I did my primary school, which I finished quite well. But going to the secondary, my mum already get worned out (David, 29).

5.4.1.2 Missbruk och kriminalitet

Kibera är välkänt för att ha hög kriminalitet och det är inte för intet som det finns en outtalad gatulag om att man ska hålla sig inne efter klockan nio på kvällen. Flera gånger då jag gått genom Kibera tillsammans med någon av mina vänner har min vän, efter att vi passerat några ungdomar lågt talat om för mig att de människorna är högkriminella och några som man ska hålla sig på god fot med. Med tanke på den korruption som finns inom polisen i Kenya är människor medvetna om att man aldrig kan garantera sin trygghet. En ung man sa till mig en kväll: ”Sometimes is better to meet a thief than a police...” och det är en mentalitet som präglar. Eftersom det finns en stor fattigdom i Kibera ses stöld som en väg till överlevnad. Någoting annat som i stunden kan mildra fattigdom och tragik är missbruk, vilket är väl utbredd. Över hela Kibera kan du köpa lokalt tillverkad sprit, till ett pris som börjar på några kronor per deciliter, lika enkelt är det att få tag på cannabis som kostar några kronor per joint. Miraa är en drog som är legal i Kenya och som de allra flesta unga människor som jag träffat tuggar nästan dagligen. Fem av sex killar i min undersökning beskriver att de för egen del har kommit i kontakt med missbruk och kriminalitet under livet och att de har påverkat dem avsevärt. Även tjejerna i min undersökning beskriver missbruk och kriminalitet som någoting som har påverkat deras liv, men här handlar det missbruk eller kriminalitet i deras omgivning. Våldet som utlöstes efter valet, 2007, är ett tema som återkommer ständigt, både i mina intervjuer och i vardagen i Kibera. Det som inträffade satte djupa spår i invånarna i Kibera. De pratar om post-election violence. På det sätt som det pratas om våldet verkar det vara någoting som satt djupa spår i alla människor i Kibera och många människor som berättar att de aldrig varit våldsamma har beskrivit för mig att de under de tre månaderna som våldet höll på hade en machete eller en pistol under sängen. De beskriver situationer där människor försvann, där gäng bröt sig in i husen under dag- och nattetid och dödade familjerna utan specifik orsak. De beskriver tre månader av konstant rädsla. Vi kan se hur Isabelle inte blev direkt påverkad av våldet, eftersom hennes föräldrar höll henne inne i huset under hela tiden det pågick, utan indirekt genom att se vad som hände människorna omkring henne.

The post-election violence... the way people were treated... ey... it really demoted some of my friends, and my neighbors, even my parents (Isabelle, 19).

William, som är något äldre än Isabelle, beskriver hur flera av hans vänner började utföra kriminella handlingar under våldet efter valet. Han berättar att de flesta av dem senare blev skjutna till döds av polisen och att det har fått honom att hålla sig så långt borta från kriminalitet som han kan, eftersom han själv önskar sig en framtid och familj.

Some friends died, most of them got in to crime and after the post-election violence they were gunned down by the police (William, 27, tolkad).

Även Emanuel beskriver att flera av hans vänner blev dödade under våldet efter valet, han berättar även att det var jobbigt att se människor bli dödade. Men han beskriver även att våldet ledde till att det inte fanns mat att äta.

Some friends were killed. There was struggling. We could not get food. No water. It was run out during the day and the night. So the way that I saw people being killed. It was a sadness (Emanuel, 18).

Efter våldet var det många som blev dödade av polis och av de överlevande var det många som tog till alkohol som lugnande medel. En av dessa var William. Han är nu nykter men berättar om hur han förut drack och brukade slåss på krogen. Han berättar att det var just krogslagsmålen som fick honom att sluta dricka, eftersom han inte ville skada människor.

I used to get drunk and picked up fights (William, 27, tolkad).

David beskriver hur han kom in i allt mer negativa kretsar där människor rökte på och utsatte andra för kriminella handlingar. David berättar att det handlade om bristen på pengar och bristen på sysselsättning.

I started abusing drugs, smoking weed, I joined some other groups that was influenceal to crimes and stuff like that (David, 29).

Kennedy berättar om hans tonår då han var ute mycket på klubbar och att det handlade mycket om att han sökte en image där människor såg honom och såg upp till den han var. Han beskriver att han till följd av klubbarna blev trött under dagarna och tillslut slutade skolan. Efter ett tag insåg han att han inte kände de människor som han umgicks med samt att de flesta av dem var tjuvar. Detta var under en period då polisen började göra razzior för att hitta dessa ungdomar, vilket gjorde att han tydligare och tydligare drog sig bort från de gäng som han hade umgått med.

It is because of the clubs, you have to be hard. First of all, you have to have a group. Like, sometimes, if you are alone, you can be beaten, so you have to be in a group, it is very important, I don't know nowadays how it is but... We were using khat. You know in the club, everybody is there but no one is taking to each other. You know, it is different people. So, you find that you are walking with thief's (Kennedy, 24).

5.4.2. Positiva livsupplevelser som format mig till den jag är idag

När det kommer till de positiva upplevelser som format ungdomarna till de personer de är idag så är berättelserna mer olika. Dock finns det två teman som återkommer: tacksamheten över att vara vid liv samt skolans positiva inverkan.

5.4.2.1. Tacksamhet över att vara vid liv

Vi kan tydligt se att flertalet informanter är tacksamma över att de är vid liv och att de mår bra, att det är deras överlevnad som betytt mest för dem. Vi kan nedan exempelvis se hur

Simon beskriver att det bästa som hänt i hans liv är att han överlevde en bilolycka där flera andra dog.

... so thankful to god that I didn't die in the accident, second thing is that I am so thankful that I continued finish high school even after the accident (Simon, 25, tolkad).

Vi kan se att det William beskriver är liknande, men handlar om att han överlevde våldet efter valet 2007.

What happened best in my life, when it was post-election violence in Kenya... many people lost their life, but I am still alive (William, 27, tolkad)

Även Sofia beskriver glädjen över att vara vid liv. Hon berättar att hon aldrig trodde att hon skulle bli så gammal som hon är idag.

I am now big and I never thought that I will become this big. And I have to say that I have to be grateful to my mum, cause ever since I was born she has been my support [...] It's about how it is here in the slums (Sofia, 25).

Ingen av dessa beskriver någon särskild stund i livet som har varit extra bra, eller någonting positiv stund i livet då saker har gått bra. Det mest positiva i livet är att de fortfarande är vid liv. Emanuel är inne på liknande spår, där han berättar om hur hans släkting kom och hälsade på honom och förstod hur illa Emanuel blev behandlad av styvmodern och tog med sig Emanuel hem dit släktingen bodde. Han är så tacksam och glad över det, då han inte vet hur illa livet hade kunnat bli annars.

David är inne på liknande spår. Det i hans liv som han tycker är bäst hittills är att han snart fyller trettio och fortfarande är vid god hälsa, trots att han är uppvuxen i slummen. Vidare beskriver han att mycket av det förmodligen handlar om att han är boxare och på grund av det måste hålla sig till ett hälsosamt liv, vilket håller honom borta från problem. David återkommer till boxningen flertalet gånger under intervjun och visar på alla positiva effekter det har haft på honom. Dels handlar det om hälsan, dels om den image som han måste upprätthålla eftersom det är många som vet vem han är på grund av boxningen och dels de människor som han har mött genom boxningen, exempelvis hans coach som har betytt väldigt mycket.

I thank god being born in the slum and getting to where I am right now. I am still in the slums, but I am having a very good health, I know that this slum is filled with diseases, you know, people are living here with HIV and Aids. The conditions it self's that people are living in is so bad. So I think that it's an achievement being almost 30 and living with this conditions [---] There is were boxing coming in, of course, because I have used it like a guide line. Couse it is a sport that needs a lot of discipline. And later on, after practicing it for a long time in life it becomes a life line, you know, you have to live in such a way that you have to make sure you are early to night, early to rise. Like, you know, you don't miss your sleep because you will be early in the morning to gym. So it becomes a life style. Something like a guide line (David, 29).

Kennedy pratar om att det mest positiva i hans liv handlar om att han målar, vilket har fått in honom på rätt väg i livet. Dels beskriver han hur han förut brukade slåss då han blev frustrerad, medan han nu väljer att måla istället. Han pratar också mycket om de människor som han har mött genom konsten och som lärt honom mycket. När han har tänkt en stund kommer han fram till att han nog förmodligen hade varit död om det inte var för de killar som han mött genom konsten.

Then I get in touch with Kibera Artists [min ändring av namn], maybe that's why... because I draw. This went so much safer, with these I was afraid so. So I went to Kibera Artists and I did my first exhibition when I was 17 or 18. That's good. You see, here during the time with Kibera Artists it was in and out [with the bad guys: min anm.]. And these years it was just painting. Paintings and exhibitions, stuff, workshops [---] Like the people i met. Like this guys, the Kibera Artists, the two guys I first met, so if it wasn't for them maybe I have been... something like... maybe dead (Kennedy, 24).

5.4.2.2. Skolans positiva inverkan

Att ha fått möjlighet att gå till skolan var någonting annat som återkom i flera av mina intervjuer, samt tacksamheten över de som hjälpte dem att kunna gå i skolan även då föräldrarna inte fans där som support. Dessa människor var släktingar och i två fall sponsorer från andra länder. Vi kan se att detta berör de två tjejerna i min studie:

When I was taken first to school, first day to school, I didn't know how to write and read, yeah, so when I started learn through write and read I went up to lower primary I finished lower primary, than I went up too upper primary, that was really good. [---] Apart from school... Yeah, like being working with Rita [min ändring av namn] and dance. So in the dancing, we even being tuff, we have girls talk and boys talk here. And we talk about stuff (Isabelle, 19).

My dad married a new wife. I felt happy, because I had another that I could call a mother. [---] Something that made me happy is that my father wished me good life and he also wished that I could go on with my studies and not like my sister. My dad pleaded that she should stay in school for that year for form four but she refused. So he told me not to be like her... to finish my education so I could get a good job to get them out of the slums (Sara, 14).

5.4.3. Analys

Det blir tydligt att det framförallt är två olika teman som kommer upp när det gäller negativa livsupplevelser som har format ungdomarnas liv: närståendes bortgång och missbruk eller kriminalitet. Vi kan se att båda dessa livsupplevelser består av stressorer som ligger utanför ungdomarnas kontroll. En stor orsak till att dessa situationer var stressfulla visade sig vara konsekvenserna, så som brist på pengar och mat. Om vi ser till Maslows behovshierarki ser vi att ungdomarna i och med döden av eller separationen från föräldern kastades ner på den lägsta av trappstegen: fysiologiska behoven. Vi såg även några ungdomar beskriva att de inte heller fick trappsteg nummer två tillfredsställt: behovet av säkerhet, då det ibland kom in en eller flera nya personer i familjen som inte hanterade ungdomen väl. Revstedt (2002) beskriver att människan strävar efter att ha ett få djupa relationer och att hon genom dessa får vissa av sina grundläggande behov tillfredsställda (Revstedt, 2002). Om vi ser till Antonovskys begrepp hanterbarhet (Antonovsky, 2005) kan vi se att förlusten av närstående kan påverka. Om den närstående har fyllt en viktig roll i ungdomens liv och sedan rycks bort därifrån, kan det hända att en byggsten i ungdomens närmaste interpersonella relationer försvinner och således kan påverka denne negativt framöver. Således kan vi förstå att det blir en stor förlust på många plan när en närstående försvinner.

Masten och Sapienza (2011) visar på att tron på att livet i sig har en mening är någonting som verkar tillfredställande och ökar resilience hos människor. Vi kan se att ungdomarna i min studie har en stor tacksamhet över att vara vid liv. Både Antonovsky (2005) och Revstedt (2002) skriver att människan vill ha en mening i sitt liv. Vi kan genom tidigare teman se att ungdomarna har beskrivit olika delar i deras liv som skapar mening, vilket gör att livet blir värt att leva. Genom att vara tacksam över livet kan vi förstå att ungdomarna ser livet som meningsfullt i sig. Ungdomarna känner inte enbart tacksamhet över livet utan även en tacksamhet för vad andra människor har gjort för dem. Nätverket är viktigt för en sluminvånare överlevnad. Således kan vi se att tacksamheten till dessa är en förlängning till tron på livets egenvärde.

5.5. Ungdomarnas egna reflektioner om drömmar och drivkraft

När ungdomarna skulle förklara vad de drömmer om i livet och beskriva hur de trodde att de skulle nå sina drömmar, så svarar de flesta likartat. De flesta har stora drömmar om vad de vill göra. De flesta drömmer även om att få hjälpa andra människor.

5.5.1. Stora drömmar och drömmen om att få hjälpa andra

I Kiberas slum är det nästan ingen som har några pengar men trots det delar man alltid med sig av det man har. Var gång jag har varit hemma hos någon har de bjudit mig på te, eller middag om det har varit kväll. Lagar de middag bjuder de alltid in sina grannar att äta. Oavsett hur lite som finns så delar man alltid på det man har. Kanske är det på grund av det förhållningssättet som de flesta av mina informanter drömmer om att få arbeta på ett sådant sätt att de kan hjälpa andra från liknande uppväxtförhållanden som dem själva. Sju av mina nio informanter beskriver att de vill arbeta för att hjälpa andra människor. Vi kan nedan se hur Christopher drömmer om att bli en affärsman. Han beskriver att han vill bli en affärsman för att han då förhoppningsvis kommer kunna ha möjlighet att hjälpa andra människor.

What I want to see by myself, is a big business man. Someone that is capable of assisting another person down there. Someone who have been able to create employment for youths, maybe you can... Someone helpful for the community around. Those are my target in ten years. To be someone somewhere that people can look for. Maybe at some point, after seeing myself that I have done something, most of the time I want to visit these homes of children, those things, so, I might come up with an idea. Coming with youth together, cause I have been a member of their club, and see what we can do like youths. So that is my target. To come up with a project. Something like that. That's my idea (Christopher, 20).

Även David planerar sin jobbkarriär efter att ha möjlighet att hjälpa andra människor. Han läser community development och social work på college och drömmer om att få starta upp en NGO.

People need a lot of help and that actually why I took community development as my course, so I could come back to the community, and work, you know, at least, provide them with something, a guide line, something, talk to them, anything that you can do to help [---] By initiating some projects, coming up with programs like boxing clinics for the kids, like the way I work with the kids every Saturday, I working with the kids from the street. Completely raw kids from the street. Like before I even get them to the gym I have to make sure they have taken a shower. Cause they are just from, you know what I mean. So by initiating these boxing clinics, clean up exercise, anything that will bring people together and then from there you can inject whatever you want. [---] In ten years, I will be running an NGO, and don't forget I will also be a world champion in boxing (David, 29).

Vi kan se att båda ovanstående citat gäller barn och unga. Det är just barn och unga som samtliga av mina informanter vill arbeta med. Flera av mina informanter berättar om att de själva har behövt någon som har gett dem en riktlinje i livet, någonting att gå efter, och att de därför vet att det är det som människor behöver för att komma vidare. Vi kan här se hur Emanuel vill få bli en rådgivare för unga i slummen.

If I could be taken somewhere, get some knowledge then I could advise people, the youths. So if I could get someone to give me that knowledge. You need it on the youths here in Kibera, you find that some of the youths, doesn't like heavy works, they want to live a happy life. Where they are not struggling with life work. And most of the time you will find them smoking bam, chewing miraa. Injecting themselves with drugs. But if it happened we could start youth groups, maybe some of them, not even in the age of 18, they use drugs, so if I can happened to be an adviser that is something good that can help us in the future. You get them together, give them some advise... (Emanuel, 18).

Isabelles plan är inte att ge de unga allmänna råd, istället öskar hon att bli advokat för att kunna föra de ungas talan.

I would like to have an own charity organization where I could help people. Listen to their needs. [---] Maybe, you know in life, for example if your parents are dead, and you have relatives, you know the relatives will take away everything you have, and they will leave you penny less. I would like to fight for the rights for those people (Isabelle, 19).

När jag pratar med mina informanter om hur de ska kunna nå fram till det de vill så kan vi att det inte bara är drömmar. Samtliga har tänkt mycket på hur de ska nå dit. Vi kan exempelvis se hur David har börjat läsa community development på college, Isabelle har planer på att börja läsa juridik och på så sätt ha möjlighet att stötta de utsatta juridiskt, Christopher vill bli affärsman och på så sätt kunna skapa arbetstillfällen för ungdomar och kanske i framtiden starta något eget. De beskriver hur de behöver kontakter för att kunna komma igång med en organisation och vad det är för typ av egenskaper som man måste jobba på hos sig själv för att nå fram till de vill.

Sofia beskriver vad det är för delar i sin personlighet som hon anser vara viktiga för att man ska nå fram till sina drömmar.

It's all about sacrificing. I should also sacrifice so that I could when I get my salary save a little money so that I can be able to start my business. The first thing I should sacrifice is my time. [---] Thinking positive and have positive self-image. And self-awareness. I love myself. You know. You can't do anything if you don't love yourself. I love myself the way I am and I know that I am good and have so much potential (Sofia, 25).

Vi kan se att Kennedy vill använda det han är bra på, konsten, till att influera och hjälpa andra människor. Vilket han redan gjort genom olika workshops.

Not just big, big like with a purpose, trying to change something, I don't know, just something, even if it is two people, it's okay. Actually work in situations, it's not much of therapy but, work with something like in justice (Kennedy, 24).

5.5.2 Tron på framtiden

Samtliga ungdomar i min undersökning tror att de kommer att nå sina mål i framtiden. Flera beskriver det som att med hårt arbete och en stark vilja så kan man göra det mesta.

Två beskriver att de har en drivkraft inom dem som tydligt får dem att se att de kan nå sina mål. Vi kan nedan se hur David beskriver att det brinner inom honom.

I feel it sometimes, I feel it in me and sometimes I feel like its burning me inside. I want it now, I want it now. But later on I say that, god's time is the best, gods time is the best. When that time will come, I will totally be the best that I was meant to be. So I just, I don't want to rush, I'm just practicing patience and practicing every day what I want to become. So when that time comes, there will be no mistakes. So it is only a matter of time (David, 29).

Isabelle såg det som en självklarhet att hon skulle nå sina mål.

Yeah, that is a must! It's a must (Isabelle, 19).

5.5.3 Tankar om ungdomars motivation i Kibera

Jag frågade ungdomarna om de själva hade funderat på sin motivation och hur de tror att deras motivation förhåller sig till andras. De flesta av mina informanter ansåg att det är många

ungdomar i Kibera som saknar motivation och som till följd av det börjar tugga miraa eller blir småkriminella. Vi kan se hur Christopher beskriver det.

Sure. There are some that don't have completely. Couse, you see some youths, being out all the time, having nothing to do. I don't think that they have that spirit of achieving a lot in life (Christopher, 20).

Sofia beskriver det på liknande sätt.

I am sorry to say but the problem with us youths; some do not want to struggle. So just want to get odd, to grab, to steal. You know, there is nothing that comes on a golden spoon without you struggling (Sofia, 25).

Som motsatts till ovanstående citat kan vi även se hur Isabelle anser att det är många i Kibera som drömmer stort och vill bli de stora personerna i landet.

Most of the people who lives here they really think big, they want to live far away, they don't want to live this kind of life until they are old, they also wants to live up there, they also have dreams about being presidents, pre ministers, this big people in the country (Isabelle, 19).

Kennedy beskriver att han har funderat mycket på motivation och vad det är som gör att visa människor är så framgångsrika. Han beskriver att han själv har mycket motivation men att han har svårt att följa sin motivation. Han pratar om all alkohol och de droger han har tagit genom åren och undrar om det handlar om det, om det är det som har gjort det svårt för honom att hålla sig koncentrerad.

I have a lot of motivation but I think I am very bad at practicing that, like when it comes to personal life. I can plan everything but I don't do. [...] I don't know if it is these drugs or... (Kennedy, 24).

5.5.4 Analys

I uppsatsen blir det tydligt att ungdomarna i min studie har stora drömmar om framtiden samt att de har en processinriktad tanke om hur de ska nå dit. Drömmen handlar ofta om att hjälpa andra människor. Ungdomarna är övertygande om att de kommer att nå dit de vill.

Grothberg (2001) hävdar att känslan av att bry sig om och vilja göra andra människor glada ökar en människas resilience. Genom uppsatsens resultat kan vi se att dessa ungdomar som drömmer om att få hjälpa andra har en stark känsla av att göra andra människor glada. En annan del vi kan se här är att resilience ökar då en människa vet att saker i hennes liv kommer att lösa sig (Grothberg, 2001). Även detta kan se vi hos mina ungdomar som är säkra på att deras liv kommer att bli bra och att de kommer att nå sina drömmar.

6. ANALYS

Under uppsatsens gång har det blivit tydligt att det är ett antal faktorer i ungdomarnas liv som präglar större delen av vardagen. Dessa faktorer har således inverkan både på motivationen, positiva och negativa livsupplevelser samt tankar om framtiden. De har även inverkan på vilken typ av kompetens som ungdomarna har utvecklat.

Som grund för ungdomarnas motivation kan vi lägga motivationsarbetets positiva människosyn (Revstedt, 2002), vari vi kan se att ungdomarnas drivkraft ligger i dessa fyra utgångspunkter.

Den första utgångspunkten är att människan är konstruktiv, att hon vill vara god mot sig själv och andra och söker det bästa i sin situation för att inte skada sig själv eller sin omgivning (Revstedt, 2002). De olika teman som återkommer som relevanta i ungdomarnas liv visar på att de strävar efter att göra livet så bra som möjligt för både sig själva och för sina medmänniskor. När de unga reflekterar kring sin framtid och vad de vill med sina liv så är det många som önskar att få hjälpa andra människor som befinner sig i en liknande situation som de själva är uppvuxna i. De beskriver även hur människor i Kibera hjälper varandra genom att dela med sig av tankar och erfarenheter.

Vardagen handlar om att göra det bästa för sig själva, utan att skada någon annan. Ungdomarna beskriver hur de på ett konstruktivt sätt försöker få pengar till mat och vi kan se hur de har utvecklat en social kompetens för att skaffa sig ett nätverk som kan hjälpa dem att klara dessa basala behov. Då samtliga ungdomar är medvetna om att arbete är en viktig del av att må bra och kunna tillfredsställa sina behov ser vi att skolan är ett annat konstruktivt sätt att arbeta för att göra livet så bra som möjligt. Även här blir kämpandet för pengar en faktor som spelar in, eftersom de behöver betala en skolavgift.

Den andra utgångspunkten är att människan är social och vill leva sitt liv tillsammans med andra samt att det endast är relation till andra som hon kan uppfylla vissa behov (Revstedt, 2002). Denna utgångspunkt blir tydlig i studien då ungdomarna beskriver hur flera delar av deras liv präglas av andra människor. Människorna blir viktiga på många olika plan. För att ungdomarna ska känna sig motiverade att fortsätta kämpa när livet känns riktigt hårt beskriver nästan samtliga hur de går till en vän eller släkting för att prata. Ofta handlar det om att få höra uppmuntrande ord, om att livet kommer att ordna sig, att framtiden kommer att bli ljusare. Men de behöver också sina medmänniskor för att få tydliga råd om hur de ska agera i olika situationer samt att få prata med någon annan som förstår den situation som de befinner sig i. Vissa människor i ungdomarnas liv verkar agera som nyckelpersoner, extra viktiga personer. Oftast visar sig dessa vara föräldrar. Här blir det tydligt att livet blir som allra svårast när någon av dessa går bort, ett fenomen som merparten av mina informanter har varit med om. Vi kan samtidigt se hur ungdomarna beskriver de lyckligaste stunderna i sina liv av tacksamhet till livet och till de människor som funnits omkring dem och som hjälper dem när det är svårt.

Den tredje utgångspunkten är att människan vill ha ett överordnat mål i livet (Revstedt, 2002). Att ungdomarna ser att livet har ett värde i sig påverkar vilka motivationsfaktorer de ser i livet. Genom att se livet som en motivationskraft i sig blir framtiden en självklar del, varvid de övriga motivationskrafterna blir underordnade. Målet blir deras framtid. Vi kan se hur exempelvis Sofia aldrig trodde att hon skulle bli vuxen, men att det är det som hon är

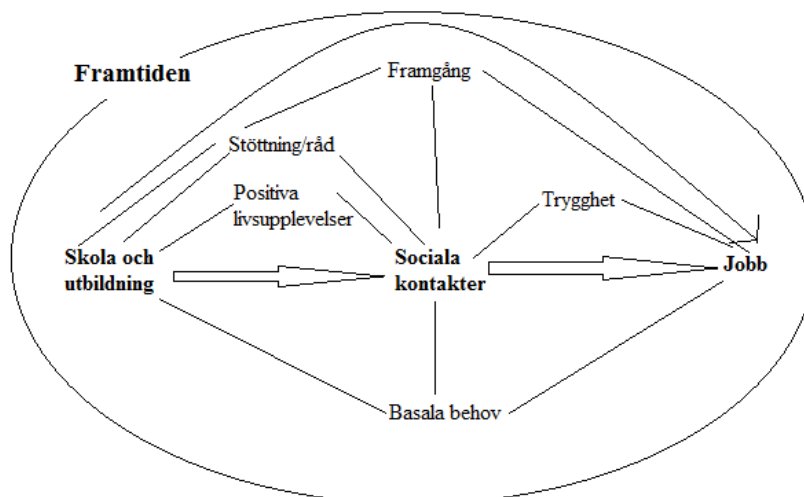
lyckligast över idag. Vägen till detta mål tycks till stor del gå igenom skola och utbildning. Ungdomarna beskriver att skolan är en de viktigaste nycklarna till framgång. När det handlar om tankar om framtiden blir det tydligt att ungdomarna tänker processinriktat och planerat, de ser att de behöver läsa på college eller universitet för att kunna nå sina drömmar.

Den sista utgångspunkten handlar om att människan vill forma sitt eget liv och sitt öde och uppskattar förändring och utveckling (Revstedt, 2002). Det blir genom intervjuerna tydligt att ungdomarna vet att de själva är ansvariga för sina liv och att de vill göra någonting bra av det. Ett sätt att få en möjlighet att forma sitt liv är genom att skaffa sig en utbildning.

Genom att se ungdomarnas motivation utifrån dessa fyra utgångspunkter kan vi se att det är några centrala faktorer som växer fram:

- Livet/framtiden
- Sociala kontakter
- Skola/utbildning
- Jobb/pengar

Vi skulle kunna se sambandet mellan faktorerna såhär.

Genom studien kan vi se hur ungdomarna idag har genomgått mycket i livet och trots det har kommit ut som förhållandevis hela människor. Dock kan vi se hur de beskriver att de hela tiden behöver kämpa för att ta sig framåt i livet. Om vi ser till Maslows behovshierarki, ser vi att de fysiologiska behoven är de som en människa i första hand måste tillfredsställa innan hon kan gå upp till nästa steg (Rouse, 2004). Genom figuren ovan kan vi se att de delar som informanterna i studien uppfattar som mest centrala delar i livet, även hjälper dem att tillfredsställa detta behov. De sociala kontakterna och jobb visar det tydligare, då det sker direkt. Genom att ha jobb får man pengar att röra sig med finns det möjlighet att köpa mat och vatten. Vi kunde också genom intervjuerna se att genom sociala kontakter finns det möjlighet att dela eller få hjälp, vilket gör att man kan tillfredsställa detta behov. Skola och utbildning gör det i ett längre skede, genom skola och utbildning beskriver ungdomarna hur de i framtiden kommer att kunna säkerställa en tillfredsställelse att de fysiologiska behoven, även om utbildningen i dagsläget inte verkar tillfredsställande på denna nivå.

Om vi går vidare upp på Maslows behovshierarki kan vi genom ungdomarnas svar se att det är de sociala kontakterna samt jobb som är de faktorer som uppbringar behovet av trygghet

(*ibid.*). Genom att ha vänner omkring sig är det mindre chans att någon skulle kunna ge sig på individen rent fysiskt. Ungdomarna beskriver även hur vännerna hjälper dem att göra rätt val så att man inte utför handlingar som i längden blir farliga för en själv. Vi kan även se faktorn pengar. Pengar behövs för att kunna betala en hyra och på så sätt få ett skydd och någonstans att sova. Om vi ser till Kenyas historia av korruption kan vi också förstå att pengar är det som behövs för att hålla sig vän med polisen utifall att någonting skulle hända.

Tredje steget i Maslows behovshierarki är de gemenskap (*ibid.*). Vi kan se hur viktigt detta är i ungdomarnas liv. De beskriver hur viktigt det är att få känna sig förstadd och att få dela tankar med sina vänner och sin familj. Att få tillhöra. Dock kan vi här fråga oss om det är steg nummer tre som är deras motivation, eller om de sociala kontakterna till största del agerar som ett medel till att tillfredsställa de tidigare behoven?

Näst sista steget i Maslows behovshierarki är självkänsla (*ibid.*). Vi kan se att ungdomarna i min studie ständigt återkommer till att de behöver sina vänner och familj för att få uppmuntran. Vi kan således se att de söker faktorer som kan öka deras självkänsla. Men detta behov handlar även om att känna tillfredsställelse i den man är och det man gör. Genom intervjuerna har jag förstått att det är ingenting som ungdomarna gör. De ser sin framtid och vart de vill, men de är inte nöjda med var de är just nu. Dock kan vi se att delar av behovet är tillfredsställt, de flesta ungdomarna har en stolthet över någonting som de har presterat.

Det sista steget i Maslows behovshierarki, självförverkligande (*ibid.*), är någonting som vi kan se att ungdomarna har tänkt på, att de har mål och drömmar dit de vill nå, men det är ingenting som de aktivt jobbar med i nuläget. Vi kan således förstå att ungdomarna i min studie, efter sina mått mätt, generellt sätt lyckas tillfredsställa sina fysiologiska behov. Dock finns behoven ständigt där och var dag är en kamp för att få dem tillfredsställda. Vi kan genom intervjuerna se att alla delar av ungdomarnas drivkraft på något sätt spelar tillbaka på de fysiologiska behoven och i viss mån även trygghetsbehovet.

Vi kan också se att det finns tillfällen i ungdomarnas liv då de tvingats stanna kvar i det lägsta steget i behovshierarkin samt till viss del det andra steget. Under våldet som varade efter valet 2007 beskrev många ungdomar hur de själva var nära på att gå emot att utföra kriminella handlingar, det berättades om hur de förvarade ett vapen under sängen och om hur det inte fanns mat och vatten. Under dessa fyra månader fanns det inte utrymme till att tillfredsställa några andra behov än de fysiologiska, vilket de kunde göra genom att använda våld. När de fått äta kan vi även se att behovet av skydd också blev elementärt och det också skyddades genom våld.

Vi kan se hur ungdomarna tydligt strävar för att ta sig uppåt i Maslows behovshierarki, att det är det som i grunden är deras drivkraft. Vi kan också se att de strategier och medel som de använder sig för att komma vidare är faktorer som ökar en människas resilience. Har dessa faktorer utvecklats under ungdomarnas uppväxt för att de visat sig vara konstruktiva, evolutionärt verksamma?

Jag har under delanalyserna redogjort för vilket sätt det visar sig att ungdomarnas handlingsstrategier hjälper dem att utveckla ett starkt resilience. Genom att se teorierna kring resilience tillsammans med Maslows behovshierarki kan vi se att ungdomarna, genom att sträva efter det som de mål de har, utvecklar olika typer av kompetens som ger dem bra förutsättning för resilience. Deras resilience i sin tur hjälper dem att ta sig uppåt, samt motverkar nedfall, i de behov som Maslow beskriver i sin behovshierarki. Vi kan se att det

viktigaste för att utveckla ett gott resilience tycks vara en stöttande omgivning. En stöttande omgivning är det som även tycks vara det mest centrala för ungdomarna i denna studie för att kunna tillfredsställa sina behov, enligt Maslows behovshierarki.

Vi kan också se resultatet utifrån Antonovskys KASAM-begrepp. Har ungdomarna i studien en känsla av sammanhang? Vi kan först se till termen begriplighet (Antonovsky, 2005). Utifrån min världsuppfattning är det svårt att de någon stark struktur och förutsägbarhet i ungdomarnas värld, dock skriver Antonovsky (2005) att det inte handlar om det som faktiskt händer, utan om hur personen i fråga lyckas få detta att kännas begriplig. Vi kan exempelvis genom Lewis (1968) begrepp fattigdomskultur, som jag nämnt tidigare, förstå att en människa lär sig hantera den miljö hon växer upp i, således kan ungdomarna genom sin uppväxt ha fått hjälpmedel att göra sin värld begriplig. Vi kan genom intervjuerna se att ungdomarna inte ser död som någonting märkligt eller oförutsägbart, eftersom det är vad livet består av. De förstår även sin arbetssituation och ekonomiska situation, även om den fortfarande påverkar dem negativt.

Ser vi sedan till hanterbarhet, så handlar det om att det ska finnas resurser att hantera det som finns omkring (Antonovsky, 2005). Vi kan se att ungdomarna har hittat strategier att lösa många av de stressorer som uppstår. Det stora kontaktnätet som har varit en röd tråd genom hela uppsatsen spelar här en viktig roll. De har lärt sig att olika människor hjälper en på olika, och på så sätt lär de sig att hitta strategier.

Det som genom studien blir tydligast är att ungdomarna känner en stark meningsfullhet. Med meningsfullhet menas att stressorer och kraven som ställs är värda investeringar och engagemang (*ibid.*). Genom att se viljan till liv och tron på en bättre framtid kan vi se att ungdomarna känner en stark meningsfullhet, livet i sig beskrivs som en stor orsak till varför man inte kan ge upp. De sociala kontakterna ger livet en stark känslomässig innebörd, så även de intressen som ungdomarna brinner för.

Vi kan således konstatera att ungdomarna har hög meningsfullhet, begriplighet och hanterbarhet och till följd av det ett högt KASAM. Dock finns det en motpol i ungdomarnas liv - det finns närvarande faktorer som förmodligen med tiden kan dra ner KASAM – exempelvis nära anhörigas död. Dock kan vi se att den starka meningsfullheten kan hjälpa till att hålla de andra två faktorerna uppe.

6.1. Slutsatser

- Tron på livets egenvärde blir en överordnad motivationskraft som präglar ungdomens liv. Som en del i detta ser vi tron på framtiden.
- Det sociala nätverket påverkar samtliga delar i ungdomarnas vardag. Utan det sociala nätverket skulle inte ens de basala behoven gå att tillfredsställa.
- Ungdomarna är väl medvetna om att de själva är ansvariga för sina liv och formar sina liv därefter. De utvecklar en kompetens som ger livet en större mening.
- Ungdomarna utsätts ständigt för stressorer som ligger utanför deras egen kontroll vilket har lett till en tacksamhet över att vara vid liv och över den hjälp som de får.

7. DISKUSSION

En av tankarna med Maslows behovshierarki är att en människa ständigt söker nya behov (Rouse, 2004). Något som jag tillåts reflektera över genom denna studie är att de olika behoven ter sig olika beroende på var man befinner sig. Ungdomarna i min studie lyckas tillfredsställa de tre grundläggande behoven i Maslows teori, dock skulle förmodligen inte mina grundläggande behov tillfredsställas genom det liv de lever, eftersom jag genom min uppväxt har en annan syn på exempelvis trygghet. Dock kan vi se att även om deras behov är tillfredsställda, så finns inte möjligheten i att slappna av i det, utan behoven måste tillfredsställas var dag och deras existens blir ständigt ifrågasatt.

Dessa behov är något som i min värld aldrig har behövts reflekteras över och jag tror att jag aldrig kommer att kunna förstå känslan av att vakna upp en morgon och inte ha en aning om hur eller ens om jag kommer att få möjlighet till att äta den dagen. Jag kommer nog heller aldrig kunna förstå hur det är att förlora båda sina föräldrar som barn. Samtidigt finns det stressorer i den delen av världen jag lever också. Så länge de tre stegen i Maslows behovshierarki är uppfyllda kanske inte ungdomarnas värld ter sig så mycket annorlunda för dem än vad min värld i perioder gör för mig, eftersom det handlar om vardag och vana? Om vi ser till Lewis (1968) teori om fattigdomskulturen har dessa ungdomar sedan länge lärt sig leva i sin värld. Kanske att min värld skulle te sig obegriplig för dem? Vi strävar kanske efter samma sak i livet, men på olika sätt? Således är det miljön som gör oss olika, medan drivkraften och drömmarna inom oss är kanske egentligen desamma?

För att återkoppla till uppsatsen inledning kan jag inte låta bli att fascineras av hur lika mig uppsatsens informanter är. Det är tydligt att det finns många aspekter i deras värld som inte finns i min, här kan vi tydligt se uppfyllandet av de basala behoven och behovet av trygghet. Som gick att läsa i uppsatsens avsnitt i tidigare forskning så har ungdomar i den del av världen där mina informanter bor en större tendens att utsättas för stressorer utanför deras kontroll, vilket är väldigt påfrestande för människan (Masten & Sapienza, 2011). Vi kan se att detta stämmer väl överens med vad mina informanter berättar. Som Percy (2007) skriver, så är det inte alla som växer upp i högrisksituationer som får konsekvenser av det. Ungdomarna i min studie tycks ha klarat av början av sitt liv bra, kanske är det på grund av de utvecklade och strävat efter mål som stärker resilience? Eller på grund av att de har hög KASAM (Antonovsky, 2005)?

Vi kan se att ungdomarna i Eggums et al. (2011) forskning fick tillfredställelse av väldigt lika orsaker som vad som inger hopp hos ungdomarna i denna studie. Kanske är det universella faktorer? Tänker vi inte likadant i Sverige, att vänner och skolgång är viktiga faktorer i livet?

Jag kan således inte låta bli att jämföra mitt resultat med den upplevelse som jag har av mitt hemland, Sverige. Även om jag kan se mycket likheter i hur människor tänker så växer även ett antal olikheter fram. Det som blir mest tydligt är kenyanernas öppenhet och svenskarnas slutenhet. I Sverige behöver vi ringa och boka tid om vi ska ses, vi blir irriterade om någon kommer för nära och vi behöver tid för oss själva. De kenyaner som jag har träffat kan inte förstå varför jag behöver tid för mig själv, de umgås med sina vänner konstant och alla är alltid välkomna att ansluta sig när de vill och har tid. Det finns inga gränser. Efter min studie har jag fått en större förståelse för detta och tänker att det nog inte är en tillfällighet. I Sverige klarar jag mig ensam, jag kommer att överleva i alla fall. I den del av Kenya där min studie har utförts, finns det inte en möjlighet att jag skulle överleva ensam. Som vi har sett behövs

den sociala kontexten i alla delar av livet. Det är precis som Matous och Ozawa (2010) skriver, att en sluminvånare är beroende av sociala kontakter för att överleva. Vi kan även se att sociala relationer är av stor betydelse i samtliga teorier som jag har utgått ifrån. Så i en miljö där de grundläggande behoven ständigt sätts på spel, vem skulle ha råd att säga nej till det mest centrala och livsavgörande: andra människor?

Någonting som har blivit tydligt under min tid i Kibera är att trots detta stora behov av andra människor så finns det ingen tillit. På grund av korruption och fattigdom litar de flesta människor som jag har träffat inte på någon, eller möjligtvis en bror eller syster. När det gäller pengar så litar man inte ens på att ens bästa vän inte skulle stjäla av en. Lewis (1968) skriver att det är i samhällen där strukturerna inte fungerar som fattigdomskulturen oftast utvecklas (Lewis, 1968). Så att det inte finns tillit kanske är en naturlig följd, men vad gör detta med människor? Att vara beroende av andra människor men samtidigt inte kunna släppa in dem? Eller är det en sådan självklarhet att det fungerar på det sättet, att tillit inte anses vara en del av vänskap, så att man inte reflekterar över det?

7.1. Förslag till vidare forskning

Någonting som kommer upp under min diskussion och som jag anser vore intressant att forska vidare på är relationen som finns mellan beroendet av sociala relationer och den bristande tillit som finns i Kenya.

Det hade även varit intressant att göra en studie som liknar denna, fast i Sverige, och på så sätt försöka se vilka faktorer som anses vara viktiga. Hur ser Sveriges ungdomar på de sociala relationerna exempelvis?

Jag tror även att det hade varit givande att göra en studie med samma utgångspunkt som denna uppsats men med större empiriskt underlag: en studie där forskaren hade kunnat vara i fält under en betydligt längre tid hade kunnat ge en djupare förståelse för ämnet.

8. SLUTREFLEKTION

Det finns en stor komplexitet i ungdomarnas liv. Något som är tydligt och genomsyrar hela ungdomarnas liv är den starka livskraften och hur de ser att livet har ett egenvärde i sig. Kanske har den uppkommit på grund av att livet ständigt ifrågasätts och aldrig tillåts bli självklart? Ungdomarna utsätts hela tiden för stressorer utifrån i form av exempelvis våld och dödsfall och de tvingas ständigt arbeta för sin egen överlevnad då det inte finns resurser att täcka de basala behoven. Detta är stressorer som i Sverige hade kunnat avhjälpas med samhällsliga stödsystem, men i Kenya finns inte dessa. På så vis tvingas människorna att förlita sig mer till sig själva och människorna omkring dem. De utvecklar kompetenser som är dem till nytta, men de skapar även ett starkt beroende till andra människor. Här uppstår en paradox i relationen mellan individ och kollektiv. Man litar inte på någon annan än sig själv, samtidigt som man hela livet är beroende av kollektivet.

Det blir också tydligt att den starka livskraften leder till en framtidstro – man vill göra livet bättre för sig själv och för de man älskar. Allting handlar egentligen om att skapa sig en mening och en självklar plats i världen och ungdomarna ser skolan som vägen till det.

9. REFERENSER

- Antonovsky, A (2005): *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och kultur.
- BBC UK (2005): Living amidst the rubbish of Kenya's slum. BBC UK. URL: <http://news.bbc.uk/2/hi/africa/4261846.stm> [hämtad: 120203]
- Bryman, A. (2011): *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Davis, M. (2007): *Slum – världens storstäder*. Lund: Arkiv förlag
- Eggum, N. D., Eisenberg, N. & Sallquist, J. (2011): "Than it will be good": Negative Life Events and Resilience in Ugandan Youth. *Journal of Adolescent Research*, 26(6), 766-796. Tillgänglig på internet: <http://jar.sagepub.com.ezproxy.ub.gu.se/content/26/6/766> [Hämtad: 120220]
- Grothberg, E. H. (2001): Resilience programs for children in disaster. *Ambulatory Child Health*, 7, 75-83. Tillgänglig på internet: <http://www.westga.edu/~vickir/ResourcesPublications/ParentsandYouth/childrenresilience.pdf> [Hämtad: 120220]
- Grover, S. (2005): *Advocacy by Children as a Causal Factor in Promoting Resilience. Childhood*, 12. 527-538. Tillgänglig på internet: <http://chd.sagepub.com.ezproxy.ub.gu.se/content/12/4/527> [Hämtad: 120220]
- Heffernan, C. & Misturelli, F. (2011): The Language of Poverty: an Exploration of the Narratives of the Poor. *Sustainable Development Sist. Dev.* 19, 206-222 Tillgänglig på internet: <http://onlinelibrary.wiley.com.ezproxy.ub.gu.se/doi/10.1002/sd.437/full> [Hämtad:120222]
- Ingridsdotter, J. (2010): *Det är skillnad på folk och folk*. Stockholm: Pocky
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2011): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S. (2005): Beskrivning av generella metoder och metaanalys: Kvalitativ metod. I: Larsson, S, Mannheimer K & Lilja, J (red:er), *Forskningsmetoder i socialt arbete* (sid. 91-128). Malmö: Studentlitteratur
- Lewis, O. (1968): *A study of slum culture*. New York: Random House.
- Masten, A. S. & Sapienza, J. K. (2011): Understanding and Promoting resilience in children and youth, *Current opinion in psychiatry*, 24. 267 -273. Tillgänglig på internet: http://journals.lww.com/co-psychiatry/Abstract/2011/07000/Understanding_and_promoting_resilience_in_children.3.aspx [Hämtad: 120221]
- Matous, P. & Ozawa K. (2010): Measuring Social Capital in a Philippine Slum. *Fields Methods*. 22(2), 133-153. Tillgänglig på internet: <http://fmx.sagepub.com.ezproxy.ub.gu.se/content/22/2/133.full.pdf+html> [Hämtad: 120220]
- Mudege, N. N. & Zulu, E., M. (2010): In Their Own Words: Assessment of Satisfaction with Residential Location among Migrants in Nairobi Slums. *Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 88:2. Tillgänglig på internet: <http://www.springerlink.com.ezproxy.ub.gu.se/content/j65t360785814521/fulltext.html>. [Hämtad: 120222]
- Percy, M. S (2007): Feeling loved, having friends to count on, and taking care of myself: Minority children living in poverty describe what is "special" to them. *Journal of Children and Poverty*, 9(1), 55-70. Tillgänglig på internet: <http://www.tandfonline.com.ezproxy.ub.gu.se/doi/abs/10.1080/1079612022000052724>. [Hämtad: 120222]
- Revstedt, P. (2002): *Motivationsarbete*. Stockholm: Liber AB
- Rouse, K. A (2004): What do people strive for? *Performance Improvement*, 10(43).

- Tillgänglig på internet:<http://inlinelibrary.wiley.com.ezproxy.ub.gu.se/doi/10.1002/pfi.4140431008/pdf> [Hämtad: 120406]
- Sida, (2012): *Toaletter ingen skitsak i Kibera*. Sida. URL:
<http://www.sida.se/Svenska/Lander--regioner/Afrika/Kenya/Program-och-projekt/Toaletter-ingen-skitsak-i-Kibera/> [Hämtad 120202]
- Thomassen, M. (2007): *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning.
- Tamm, M (2002): *Psykologi, - om varför vi tänker, känner och handlar som vi gör*. Lund: Studentlitteratur
- Vetenskapsrådet (2002): *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Tillgänglig på internet: http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_tf_2002.pdf [Hämtad:120410]

Bilaga 1 - Intervjuguide

May you tell me what you are proud of in your life? What do you think that you have reached?

During your life until today, has it happened something that has been particularly important to make you come to the place you are today?

Are there any people who have been especially important to make you reach where you are today?

When you think that your life is really hard. Do you have things in life that makes you struggle even when it feels really difficult? What kind of thing?

Have you felt any barrier on the way to the place you are today? What kind of barriers?

Does it feel like you have had a choice to make the things you do, or was it something that you had to do?

Is there anything special you want to achieve in life?

- Why do you want to do that?
- Do you think you can reach there?
- How will you do to reach there? / Why do you think you can't?

What do you think is important if someone want to reach the goals in life?

How do you think about your own drive? / How do you feel about you motivation? / Have you reflected on your motivation? How?

What do you want to do in ten years? Do you want to be like a special person? How will you do to reach there?

Bilaga 2 - Tidslinje

